

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖG

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 5 JANUARI 1919.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

ETT TACK VID FREDENS NYÅR.

Efter en teckning av L. Sabattier i L'illustration.

Vid det nya årets port. • Av Fil. D:r Knut Barr.

ARSSKIFTENA ARO ÅTERBLICKARNES och översiktens tid. Men vilken dödlig kan säga, vad som innerst skett under det händelserika år, som nu är till ända? Vem kan ge formeln för det kaos, i vilket världen för närvarande befinner sig? I morgon kunna vi vänta inberättandet av ett nytt faktum, som drar streck över de kalkyler, vi gjort i dag.

För några och hundra år sedan stod världen eller åtminstone Europa inför situationer, som kunna jämföras med den nuvarande. För min del sätter jag inga likhetslecken mellan den maktkoalition, som nu står som besegrad, och den "Europas fridsstörare", vilken på sommaren 1815 måste överlämna sig åt "engelsmännens ädelmod" och fördes bort till den lilla klippön ute på Atlanten; men tillståndet efter Napoleons fall erbjuder sina jämförelsepunkter med läget just nu, likaväl som den jordmän ur vilken Napoleons härskarprakt kunde spira, har sina likheter med den som nu är för handen.

Emellertid genomlevde 1789 års idéer om frihet, jämlikhet och broderskap såväl revolutionens skräckvälde som Napoleonkrigens omstörtningar och togos i arv av "Den heliga alliansens" furstar, vilka i sitt förbunds-kontrakt lovade att leva i broderlig en-dräkt inbördes och styra sina folk med kristlig mildhet.

Initiativet till denna allians, som snart omfattade så gott som alla Europas furstehus, togs av Rysslands, Österrikes och Preussens härskare, samma länder, som — i nämnd ordning — sett sina troner raseras av den innevarande världskampen och störtas under det fruktansvärdaste bullret. Envar kan läsa sin historia och konstatera, hur det heliga förbundet höll sina vackra löften och i vad mån ett rättmätigt straff följde löftessveket i spåren. Jag säger inte, att rättskänslan alltid och överallt kan känna sig fullt tillfredsställd under ett sådant studium, men om Nemesis redan dröjt så länge, innan den drabbar, så kan man ju vänta, att den har ytterligare tid på sig att gripa in.

Ett faktum är, att furstarnas folk i hundra år efter franska revolutionen och Napoleon-krigen kämpade en mer eller mindre bitter kamp för sin frihet. Man kämpade såväl för frihet att umgås med fränder av samma ras och språk som för den medborgerliga rätten att bestämma över lagar och skatter.

Är det denna samhällsrika frihet, som nu vunnits, med det gjutna blodet? Skall man efter ännu ett solvarv få konstatera, att både de nationella och de sociala idéerna segat eller åtminstone tagit ett betydelsefullt steg mot förverkligandet?

Pessimisten svarar nej, även om han för tillfället måste svara ja. Mänskligheten är, menar han, ännu icke mogen, ja, den blir aldrig mogen på den här planeten. Här måste finnas strid, så sant som liv är strid. Det blir ej frid på jorden utan att människorna ha en god vilja, och den ha de icke. Ha de en fri vilja, så ligger däri frihet för Loke så väl som för Balder. Och man visar på den skara i frihetshären, som svänger röda ständer endast därför att den vackra färgen är blodets färg, skaran, som vill realisera sina jämlikhetsidéer genom att topphugga allt, som är högre och större i resningen än dess egen låghet.

Hur det nu än må gå, kommer en ny re-

D:r Knut Barr.

aktion, säger pessimisten, och kommer den icke från furstarna denna gång, så drivs den fram av den kompakta majoriteten, "odjuret med tusen gap". Se Bertel Gripenbergs nya diktsamling "Under fanan"!

Optimisten åter tror på att folkets innersta rot är god. Han fruktar icke, att freds-sluten skola "plåna ut gränsen mellan mänskliga och buse". Se Karlfeldts "Flora och Bellona"!

De som gå man ur huse mot antropoiderna, de äro i majoritet. Och tror även optimisten på att strid är allt livs lösen, så miss-tröstar han inte om att nya idéer att kämpa för skola komma i de segrandes ställe, och att kampen skall ske med ädlare vapen, ty han hoppas på utvecklingen mot bättre människor och allt lyckligare samhällstillstånd.

Den som beder han får, står det skrivet, men han kan ha utsikt att få något annat än vad han bett om, något som är ännu bättre och nyttigare än vad han förmått att önska. Vilket parti, vi än tagit bland den kämpande mänskligheten, hur det än gått med vårt hopp om segrar och vår fruktan för nederlag, vi sväva nu icke i samma oviss-het som vid förra årsskiftet. Vi behöva icke övergiva våra sympatier likt den som vänder kappan efter vinden, men vi äro nödsakade att räkna med fakta, som vi icke kunna ändra, och försöka göra det bästa möjliga av dem.

Det är en sanning, som gäller icke blott i krig och materiell tävlan utan i all kamp, att den för tillfället slagne en gång kan visa sig ha vunnit den största segern. Så länge liv räcker och utveckling återstår, är det för tidigt att kalla någon lycklig eller olycklig.

Men låt oss icke sträcka vår rannsakan så långt vid ett årsskiftes bokslut! Se vi också bort från den stora världskalabaliken och inskränka oss till att tänka endast på vårt eget fädernesland, så finna vi, att även vi stå inför en omvälvning, vars make vi få gå mer än hundra år tillbaka för att träffa på.

När Gustaf IV:s envælde efterträddes av 1809—1812 års författningar, skedde en förändring som i genomgripande betydelse kan jämföras med den nuvarande. Mitt på vägen mellan 1812 och 1918 kom den författningsrevision, som berövade börden och i viss mån yrket deras företrädesrättigheter, nu är det penningen, som mistat sin. Och kvinnan träder in som mannens jämlike även i vårt politiska liv.

Den fara från öster, som bland andra omständigheter ledde till 1809 års revolution och som hotat oss i mer än hundra år där-efter, kunna vi betrakta med tryggare blickar, alldeles oberoende av den hägrande världsfreden genom ett nationernas förbund, och det hopp, som skandinavismens förkämpar hyst om ett enat Norden, synes kunna gå i uppfyllelse på ett sätt, som ingen kunnat drömma om för bara några få år sedan.

En oerhörd betydelse kan man också helt säkert tillmäta de lärdomar, som kriget fört med sig i avseende på våra livsmedelsförhållanden och andra förnödenhetsproblem.

"När Adam grävde och Eva spann, då var lycklig både kvinna och man", heter det i en gammal visa. Skall det behövas nya blodbad på jorden, innan hela mänskligheten inser, att dessa rader innebära ett lyckobrev så gott som något?

Låt oss själva skaffa vår materiella nödtorft, men icke som nu, då så många arbeta för pengar som mödans lön och sedan för slantarna köpa kläder, föda, hus och hem. Låt oss så långt möjligt är leva direkt på våra egna händer verk! Vi ha onekligen lärt oss att gå ett litet stycke fram på den vägen under kristiden.

I sådana utfalanden ligger ingen missaktning mot andliga idrotter. Schiller kan lämpligen återopas som auktoritet. Under franska revolutionens ohyggligaste bolsjevikvälde — för att återvända till utgångspunkten — skrev Schiller några brev till hertig Christian Fredrik av Holstein—Augustenborg, i vilka han utgår från betraktelser över tidens politiska elände och filosoferar över möjligheterna att förbättra den fördärvade mänskligheten. Brevens fingo titeln "Över människans ästetiska uppfostran" och förklara, att räddningen ligger i sedligheten, och att ett av de steg, som skulle kunna leda till sedlighet, vore ästetisk uppfostran.

Men Schiller sätter likhetslecken mellan det goda, det sanna och det sköna, såsom stammande från samma eviga urhem, och huvudsaken för honom är att se människan uppfostra sig till en harmonisk bildning, icke upplysningstidevarvets ensidiga tro på kunskapen som maktkälla, icke romantikens lika ensidiga betonande av känslolivet och det individuella anlagets "självhävdelse" men en så vitt möjligt fullkomlig växelverkan mellan vår ande med förnuft och vilja och vår sinnliga varelse, som aldrig bör lämna sin kontakt med natur och moder jord.

Låt oss somhan se med optimistens ögon och hoppas på framtiden!

Gott nytt år

önskas alla våra ärade läsare och medarbetare.

IDUNS REDAKTION.

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halft år » 7:25	Halft år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre efter text.	Utländska annonser:
45 öre å textsida.	å textsida, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
1:75 särskildt begärd plats.	å textsida, 20 % förh.

NÄR MANSKÄRAN FORSTA GÅNGEN efter ett nytt års födelse hänger på det stjärnströdda himlavalvet va människors barn ett privilegium, som borde vara allom känt, i händelse de hade lust att benytta det!

"Gack ut på din snötäckt gårdsplan", säger en gammal krönikeskrivare, "eller ställ dig vid din fönsterbåge, se upp mot första nymånens skära och önska det du kärast vill, nig eller buga dig för himlakroppen tre gånger djupt och vördsamt — och hav så tand för tunga om vad du åstundat — så kan du vänta uppfyllelsen när tider blir!"

Vid fönsterbågen står just nu en flicka och lyss till gatans larm. Blond och finhyllt är hon, slank och smärt, vuxen fram ur komfortens och lyxens jordmån, en drivhusplanta, bländande i konstgjord belysning, men vissnad vid första angrepp från livets frost. Hon lyfter blicken från gatans vimmel, den stannar ej förrän den nått mänskäran uppe på himlavalvet — och plötsligt rinner henne i minnet hennes gamla barnsköterskas ord om nyårsnyet och dess makt över människobarnens önsknings. Hon knäpper hårt ihop händerna, hennes kinder färgas röda, ett mansnamn glider hastigt över läpparna — och därpå niger hon tre gånger, djupt och vördnadsfullt, precis lika vördnadsfullt som hennes mormor på sin tid ute på den snötäckt gården neg för nyårsnyet, då hon anförtrodde det sin hetaste längtan! Ty människors barn äro sig innerst inne i alla tider ganska lika, hur mycket än den nya generationen häpnar — eller låtsas häpnar — över gångna tidens inskränkta begrepp — när föraktade en kvinna en smula trolldom med i spelet, då det för henne gällde livet? —

Vid en annan fönsterbåge står bekymrad en hemmets husmor, och hennes blick lyfts också långsamt upp från gatans modd och fästes vid den gyllne skäran mot himlens strålände valv. "Fläsk!" tänker hon plötsligt och stirrar bevakande på den hemlighetsfulla himlakroppen däruppe, "sidfläsk och skinka, gott och hemsaltat, fett och välsmakande, intet kommissionselände, måtte vi få skaffa oss det under detta år!" och innan hon riktigt vet av det själv, har också hon gjort tre nigningar, hastiga och liksom litet skamsna, i nästa ögonblick ler hon åt sig själv och sin barnslighet — men säkert är det inte, hon inte skulle kunnat göra om manövern en gång till, om större effekt därmed kunnat påräknas. För henne ligger livets innebörd inte längre i ett enda namn, hon har fler än ett att räkna med, och alla vänta de av henne vård och livets nödtorft — så blev hennes hetaste åtrå att kunna skaffa dem det. —

Nere i gatuvimlet går en man. Krafffull och rakryggad, väjande för ingen skrider han fram, och i hans hållning ligger den medvetna styrkan hos en, som vet sitt mål och ämnar hinna det. Slumpen driver också honom att höja blicken en sekund upp mot stjärnorna, rakt fram, utan sidoblickar, är annars hans vana att se — slagen av den vackra anblicken däruppe i rymden, stannar han: "Makt!" tänker han — men han bugar inte, och inte heller kombinerar han samman sin önskan med månens skära, det är blott det storartade i anblicken av stjärnmyriaderna och den gyllne strimman, som kommer hans längtan att tränga fram; "makt att falla om ett folk, ett land, en värld —

makt över massorna, makt över de utvalda och deras privilegier, makt att omskapa samhället, att leda det i nya, oförsökta färör — och makt att behålla väldet, när min kraft en gång lyckats skapa det!"

Han drar ett djupt andedrag, hans bröst vidgas och kraften sjuder mäktig inom honom, han är en stor politiker, han är sitt partis hopp och stöd — varför skulle han ej också kunna bli all världens? Månens skära tittar ner på honom, kanske ligger där en smula ironi i dess kalla, oföränderliga leende — men mannen, som vill omskapa världen med sin makt, märker det inte. —

I träkåken vid Käppslängarliden, som tycks bära åstad rakt opp mot stjärnorna för den som begynner knoga upp för branten, sitter en skrupen gumma på sin pinnstol och tittar ut i nyårskvällen. Hon är åttiosex år, och hon har med fattigvårdens hjälp lyckats bibehålla sig i det här krypinet under tjugo år — men aldrig har hon känt av kölden så som denna vintern! Hon begriper inte, hur det kommer sig, uselt med vedpinnarna har det väl alltid varit under vintertid, men inte värre än att en härdat ut — männ' tro, hon håller på att bli gammal och skröplig som ett riktigt "jål", eftersom hon fryser så erbarmligt?

"Kanhända en kan få en extra säck, om vår Herre tillstädjer det?" tänker hon och lyfter de skumma ögonen mot höjden, "kanhända en kan våga önska det mot nyårsny't?"

Med möda reser hon sig upp från pinnstolen, händerna knäpper hon samman, och läpparna röra sig, sakta och darrande — nu niger hon, djupt och respektfullt; en liten smula värme bara, en extra brasa då och då, tre, fyra pinnar åt gången — mer begär hon inte, detta är innebörden av hennes ålderdoms djupaste längtan!

"En tarvlig innebörd för den, som nått så nära livets gräns", tänker du kanhända, "för den, som borde känna blicken vidgas inför Andens område, hinsides livets nödtorft!"

Ja väl — men hade du i åttiosex år glatt härdat ut med livets köld, så funne nog också du en smula orättvist, om frosten efter den tiden skulle börja bita än skarpare än förr — och gärna toge du en högre makt till hjälp i din tarvliga åstundan att slippa darra inför kylan! —

I barnkammaren stå bror och syster fått bredvid varann och tro sig räkna stjärnorna: "Vet du, vad Anna säger?" frågar plötsligt lilla Märta sin två år äldre bror och pekar på månens skära, som hänger precis rakt ovanför fönstret; "hon säger, att när du ser månen första gången på ett nytt år, så kan du önska vad du vill och buga tre gånger, så blir det som du önskar! Ska' vi göra det? Men du får inte tala om'et sedan, för då blir det till inget alls, säger Anna."

"Anna pratar strunt", förklarar store bror överlägset, men lilla Märta tror inte hans ut-sago denna gången. "Jag skall i alla fall önska något", förklarar hon högtidligt, "jag vet precis vad jag tänkt ut — för Anna säger, det skall vara en vacker önskan. Och du kan väl också hitta på nånting — så slipper jag stå tyst ensam?"

"Kör för det då", store bror blir plötsligt medgörlig, "vänta bara ett tag, så hinner jag fundera. Så där, nu vet jag — nu kan vi börja då!"

Två par klara barnaögon lyftas mot val-

vet däruppe, fästas vid den gyllne skäran och dröja där under en hel minut. Därefter bugar store bror och lilla Märta niger så djupt hon kan — ceremonien är utförd.

Den fullriggade segelbåten i leksaksfönstret är föremålet för Nils-Åkes hjärtas längtan, men han aktar sig väl att förråda den, skall det nu gå som man vill, får man ju lov att kunna tuga, påstår Anna. Och det är inte utan, Nils-Åke känner sig rätt hoppfull, nu när steget väl är taget. Men för resten är han gruvligt nyfiken att höra, vad Märta hittat på, hennes önskan skulle ju bli vacker, och om hans egen också aldrig kan kallas ful, så vore nog möjligt, Märta hittat på något än finare — han måste fråga henne, och vill hon inte svara, kunde hon ju låta bli...

"Vad önskade du?" kommer frågan, hastigt och nyfiket, oförberett för lilla ljusa Märta, som inte lärt sig eftertankens fördel ännu.

"Att alla människor ska' bli snälla i år", svarade hon genast, "och att ingen, ingen i hela världen ska' vilja slåss nånsin mer!"

"Nu sa' du det!" utbrast Nils-Åke med broderlig triumf, "hur kan du bara vara så dum — man fick ja inte tala om det?"

"Nils-Åke, du är stygg", lilla Märtas kinder blossa, "du frågte bara för att lura mig — nu slår det aldrig, aldrig in, oh, vad jag är ledsen!"

"Vad vållar denna sorgen, fösen min?" hördes i detsamma pappas röst, då han stiger in till sina små, "vad är det, som aldrig, aldrig skall slå in, och varför är du ledsen?"

Med armarna om pappas hals berättar lilla Märta alltihop, och hur hon ända sedan förmiddagen haft sin önskan klar och sparaf den till kvällen, och hur den nu blir utan verkan, då Nils-Åke narrat henne att förråda den.

Nils-Åke står bredvid och känner sig lite generad, han är inte viss på, att pappa finner hans uppträdande fullt ridderligt.

Med öm hand stryker pappa sin flickas ljusa hår, då hon slutat sin förklaring. "Du bar dig inte åt som en riktig gentleman, Nils-Åke", säger han. "Nej", medger store bror ärligt, "men Märta är så skojig och lätt att lura. För resten kan jag tala om, vad jag önskade också", tillägger han, som ett försoningsoffer.

"Det behöver du inte, kom bara ihåg dig bättre nästa gång du blir nyfiken. Och till min lilla tös kan jag säga det, att en verklig, osjälvisk önskan om det godas inträde i en förvillad värld, den är inte önskad för-gäves, går inte spårlöst förbi i nyårskvällen, om den också blev en smula tanklöst förrådd i ord, det kan du vara säker på!"

"Tror pappa det?" säger Märta och tittar tröstad upp, först mot pappas ansikte och därefter på nytt mot mänskäran, "jag tycker nästan, han ser ut, som om han skrattade litet däroppe — kanske tycker han inte, det var så dumt att önska som jag gjorde då, fastän jag talte om'et?"

Kanhända har hon rätt, kanhända småler nyårsnyet mot den enda osjälviska önskan, som denna kväll sänts ut i rymderna — av ett litet ljust flickebarn — och kanske ville ljusets makter hjälpa alla människor "att bli snälla" under detta år — om allt flera enades i goda tankar, inför nyårsnyet?

Iduns Kokbok

Av
ELISABETH ÖSTMAN.

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

8-de upplagan nu utkommen.
Pris kr. 7: — inbunden.

Ronsflifen

Förening för hemslöjd och Konsthandverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Iduns pristagarinna för året.

Iduns kvinnliga akademi utser länsmejerskan fröken Anna Gustafson.

NAR SORLÄNNINGEN Talar om Norrbotten, landet med de stora skogarna, myrarna och fjällen har han svårt att tänka sig att det finnes folk som gjort till sitt livsverk att vinna detta land för kulturen genom ett rationellt tillvarataganade av dess möjligheter i lantushållningens tjänst. En av dem som nedlagt det mest målmedvetna arbete för lantushållningens höjande där uppe är länsmejerskan i Norrbottens län, fröken Anna Gustafson. Det är i år 25 år sedan hon började sin verksamhet därstädes, främst ägnande sig åt mejerihanteringen, vilken hon uppdrivit till en utomordentligt stor betydelse för jordbruket. Norrbottens läns hushållningssällskap har också som erkänsla för hennes arbete nyligen tilldelat henne sällskapets guldmedalj.

Det är för en kvinnogärning, varfyll man torde få svårt att uppvisa något motstycke som Iduns kvinnliga akademi detta år haft glädjen att med Idunpriset belöna fröken Anna Gustafson.

Ty då hon år 1892 kom upp till Norrbotten stod mejerihanteringen där på en mycket låg ståndpunkt, lägst av alla de norrländska länen. Men sedan hon nu i tjugufem år arbetat på dess upphjälpande intar Norrbotten en helt annan ställning på detta område. Mejeristatistiken visar nämligen att Norrbottens län redan 1914 distanserat såväl Västerbottens som Västernorrlands län. Inom de övriga länen ha manliga mejerikonstuler

Hennes 25-åriga arbete för lantushållningens främjande har knappt motstycke i vårt land.

par sig för en kvinnlig än för en manlig arbetsledare. Anna Gustafson är heller icke endast deras inspektör och kontrollant utan också deras personliga rådgivare och vän, till vilken de unga mejerskorna kunna vända sig för att få råd och hjälp, inte blott i yrket utan också med sina personliga förhållanden.

Hennes stora intresse för undervisning och framstående pedagogiska duglighet ha kommit såväl statens mejeriskola vid Björkfors till godo — där hon under en tid av fem år varit föreståndarinna — som alla de lantmannakurser som anordnats inom Norrbottens län, där Anna Gustafson ofta varit den drivande kraften. Och då Hushållningssällskapet började att ute i bygderna anordna tre-veckors lantmannakurser för manlig och kvinnlig ungdom, var det en självklar sak att hon skulle bli ledarinna för de kvinnliga kurserna.

Men det är inte bara för mejerihantering Anna Gustafson intresserat sig och verkat; även för trädgårdsskötsel och trädgårdsalstrens tillvarataganade i hemmen har hon föreläst, skrivit och praktiskt verkat. Hemma i allt som rör hemmet har hon på sina långväga resor på tio och åter tiotals mil kunnat ge en välkommen handräckning och undervisning i de ensliga gårdarna och torftiga hemmen. Och med sin stora förmåga att överallt vinna befolkningens förtroende och fillit har hon sålunda kunnat utföra ett stort fosterländskt arbete.

Porträtt till

DEN KONSTHISTORISKA VETENSKAPEN I vårt land har förlorat en av sina mest lovande förmågor, i det att docenten vid Uppsala universitet, dr Harald Brisning hastigt avled i lunginflammation, en följd av spanska sjukan.

Dr Brisning var född år 1881; student i Stockholm 1899. Han disputerade för filosofie doktorsgraden år 1908 och tjänstgjorde därefter några år som amanuens vid Nationalmuseum. Hans håg för vetenskapligt arbete gjorde dock att han övergick till den akademiska banan. Han har offentliggjort flera betydande vetenskapliga verk: Klassiska bilder; Antik konst i Nationalmuseum; essaysamlingen. Den brokiga pelargången samt jubileumsarbetet Sergels konst.

Konstnären Gustaf Fjæstad fyllde den 22 december 50 år. Om den originella och personliga stilen i hans tavlor har Idun tidigare uttalat sig — se denna tidning nr 10 av 1908 års årgång — och hur han tack vare denna sin ursprunglighet vunnit en mycket framskjuten ställning inom vår moderna konst. Men även ute i Europa ha hans tavlor vunnit enhälligt beundran, och jämte Carl Larsson, Liljefors och Zorn är Gustaf Fjæstad också att räkna till dem som bär väg för svensk konst utomlands.

Harald Brisning.

Gustaf Fjæstad.

Henrik Forsberg.

Karin Kjellgren.

dagskrönikan.

Nyligen avled i sviter av spanska sjukan medarbetaren i Stockholms Dagblad, Henrik Forsberg.

Sedan 1916 var Forsberg anställd i Stockholms Dagblad där han utmärkte sig som en ovanligt god journalist. Han tjänstgjorde som korrespondent i Hälsingfors i januari 1918, på Åland i våras och i somras i Österrike och Serbien. Han utgav förra julen diktsamlingen Con sordino, som fick en gynnsam kritik.

Aven i Idun har han producerat åtskilliga dikter, som bära vittne om hans fina lyriska talang.

I sitt hem avled häromdagen fru Karin Kjellgren, född Falck, maka till skådespelaren vid Intima teatern Alrik Kjellgren. Dödsorsaken var även här spanska sjukan i förening med lunginflammation.

Den avlidna som var syster till direktör August Falck vid gamla Intima teatern, var först broderns ekonomiska hjälpreda. Senare har hon fungerat som kassörskan vid Nya Intiman samt i Svenska teaterförbundet, där hon gjorde sig i hög grad värderad genom sin pliktfrohet och det tillmötesgående hon visade en var.

Utom mannen och brodern berör hennes bortgång närmast tre små döttrar, den yngsta född endast för några dagar sedan, svägerska och andra släktingar.

Sänd Edra

Klädnings, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbiltyger, Kuddar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos
A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker :- LUND.

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

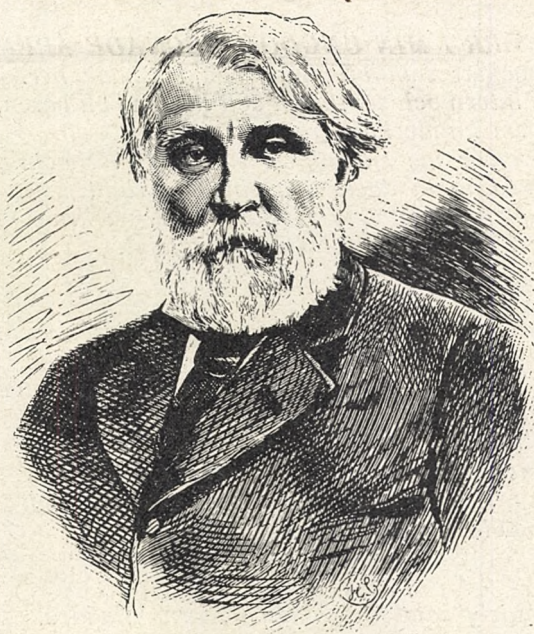
OM ICKE VÄRLDEN FÖR NÄRVARANDE vore så uppspliten av det stora kriget och dess följder, skulle den väl endräktigt kunna hylla hundraårsminnet av Rysslands store diktare Ivan Turgeniev, vars verk onekligen varit en av de förnämsta förbindelsebryggarna mellan vår världsdel östra och västra del. Minst av allt kan hans olyckliga fädernesland, på vars utveckling han arbetade och på vars framtid han trodde, under den oroväckande kris det för närvarande genomgår, samla sig kring detta diktarsjubileum. Mot den bakgrund, som den onda tiden reser, få de ord, med vilka Turgeniev avslutar sin ålderdoms berömda verk *Senilia* en egendomlig skuggning. "I dagar av tvivel", säger han här, "i dagar av pinande grubblan över mitt hemlands öde — är du allena mitt stöd och min stav, o stora, mäktiga, sanna och fria, ryska språk. Om du icke vore, hur skulle man icke förtvivla vid anblicken av det som sker i hemlandet? Men det är otänkbart, att ett sådant språk icke skulle vara ett stort folk givet." På den slaviska folksjälens diktarkraft och skaparförmåga, som både före och efter honom framträtt i en sådan egenart och rikedom, avger hans eget verk ett högt mått. Vi kunna omtolka hans ord till den meningen, att en Turgenievs land icke kan vara ett för kulturen tillspillogivet land.

Ehuru Turgeniev väl var den förste, som mera aktuellt — via Frankrike — införde Ryssland i den europeiska litteraturen, föreföllo dock den livsaskådning och den livsstämning, som buro hans diktning, från första stund begripliga, vilket icke varit fallet med alla ryska skriftställare — en del av Dostojevskis verk t. ex. är ju omgiven av ett svårligen genomträngligt profetiskt töcken. Turgeniev kunde för Europa så att säga utan folk berättas om sitt fäderneslands natur och människor. Ämnet var okänt och nytt; framställningssättet däremot, om icke vant, så klart och lättfattligt. De fängslande tavlor täcktes ej av nationalismens och exotismens färgade glas.

Turgeniev kände sig genom sina personliga sympatier, sin politiska uppfattning och sin allmänna livsaskådning starkt dragen till västerlandet, och det som bl. a. utgör det säregna i hans väsen, är dess blandning av slavisk poesi och europeiska tankeelement. För Rysslands räddning, menade Turgeniev, måste en kanal av västerländska idéer ledas in i landet, och de nationella bildstormarna väckte hans löje, när de icke refade honom till förbittring.

Turgenievs förhållande till fäderneslandet ger åt hans liv en djup tragik. Ingen har älskat sitt land varmare än han, ingen har bittrare sört över dess förnedring. Ryssland ägde för beständigt hans hjärta, men hans huvud drog honom till västerlandet. Slitningen mellan hans känslor för fädernelandet och för Europa bildar ett huvuddrag i hans levnad. Det gör ett vemodigt intryck att i hans brev läsa, huru han ömsom längtar bort från och ömsom hem till Ryssland. Vart han kom, kände han sig som en landsflyktling. Denna ständiga oro, en hemsjuka, som var dubbel och splittrad och som därför aldrig kunde stillas, klingar med i det tungsinne, som var botten i hans själ.

Han föddes hösten 1818 på ett familjegods i guvernementet Orel. Av sin mor hade han, liksom en annan av Europas stora pesimister, nämligen Schopenhauer, endast ett pinsamt minne. Sina universitetsstudier bedrev han först i Moskva och Petersburg, därefter på grund av den ryska undervisningens bristfällighet i Berlin, där han jämte några

Ivan Turgeniev.

andra ryssar — bland dem Michael Bakunin — åg vid den då allena saliggörande Hegels fötter. Hemkommen till Ryssland, tjänstgjorde han en kort tid som ämbetsman i Petersburg och drog sig därefter tillbaka till sitt lantgods, där han sysselsatte sig med jordförvaltning och jakt. Men de förtvivalade förhållandena på den ryska landsbygden — livegenskapen i främsta rummet — lämnade honom ingen ro, och han återvände till Petersburg, där han blev medlem av ett litterärt sällskap, vari senare även Leo Tolstoy inträdde. Av de ryska skriftställare, som övat inflytande på honom, förtjänar i främsta rummet att nämnas nationalskalden Pusjkin — dyrkad av nästan alla sina efterföljare — och den betydande kritikern Bjelinski, som stärkt Turgeniev i tron på hans diktarkallelse och av sin tankerikedom befruktat hans ingenium. Då hans första uppseendeväckande skildring från den ryska landsbygden utkom, befann han sig redan på utländsk mark. Det var den berättelse, som inleder hans vittberömda "En jägares dagbok".

Det var livegenskapen han med detta arbete ville drabba. Han hade redan förut kallat det sin Hannibalsed att slå ett slag för allmogens frihet. Men censuren, som belade de oskyldigaste manuskript med sitt svarta bläck, måste kringgås och tendensen väl döljas, för att boken skulle kunna tryckas och spridas. Och så inflätade Turgeniev i sina skildringar från sitt jägarliv i skog och mark bilder av folkets liv, som voro skenbart harmlösa, tillkomna liksom blott i berättarsyfte men som i själva verket öppnade en vid och väckande inblick i en värld av mänskliga lidanden, som man hittills alldeles glömt och utanför vilken godsägare och ämbetsmän levat sitt tomma nöjesliv. Endast i förbigående och utan att understryka och pointera, ja, utan genomskinlig ironi ger han förbiskymtande drag av den råhet, varmed de livegna behandlades, såsom t. ex. i "Jermolai och mjölnarhustrun", vilken sistnämnda ej fick råda över sitt hjärtas känslor utan av sin hustru skildes från den hon älskade och måste ingå tvångsgiftermål med en annan. Eljest skildrar Turgeniev det ryska folket från dess egna inre sidor, men genom den hemliga sympati, som han väcker för dem hos läsaren, dömer denne ofrivilligt det förtryck, varom mera tiges än talas. Verkan av "En jägares dagbok" var också oerhörd och skapade en stämning för livegenskapens

upphävande, som snart ledde till önskat resultat. Men Turgeniev fick själv dessförinnan sota för sin djärvhät. Man tror åtminstone, att kejsar Nikolai hade "En jägares dagbok" i tankarna, då han lät döma honom till fångenskap på hans eget gods, om man än tog en tidningsartikel till förevändning för att fälla honom.

Som folkskildrare är Turgeniev en av mästarne inom 1800-talets litteratur. Hans realism, som han — trots den lyriska ådran i sin ingivelse — delar med de flesta av de stora ryska författarne, kom honom här till godo. Han är för att tala med Voltaire, vars sarkasm han lyckligt undgår, "grand poète, sans que jamais aucun personnage de la pièce paraisse poète". Utan att som Björnson göra bonden till skald eller som Tolstoy skalden till bonde, behåller Turgeniev det rätta avståndet mellan sig själv och de gestalter han skildrar. Därav det trovärdiga och äkta intryck de göra. Dessa gestalter äro olösligt bundna till den jord, ur vilken de framgått och i vars dunkel de röra sig och försvinna. Ur deras själ har den ryska folkvisans melankoli vället fram. Vid härden sjunger den unga flickan: "Sy ej, kära moder, på den röda sarafanen", men bonden brummar: "Vem är du, som har en ung hustru och ej slår henne?" Och domovoi och rusalkorna, den slaviska folktrons mystiska väsen, uppenbara sig kring gårdarna med goda och onda förebud.

I "Fäder och söner", Turgenievs mest omtalade verk, som utkom 1861, låter han det gamla och nya Ryssland, i enlighet med de vid denna tidpunkt rådande förhållandena, bryta sig mot varandra. Romanen har varit förebildlig för många senare verk, som behandla generationernas strid, bland vilka här blott Sudermanns *Hemmet* och Jonas Lies *Niobe* må nämnas. Fäderna i romanen representeras av den gamle chevaliern Paul Kirsanov, sönerna av nihilisten Bazarov. Ordet nihilist må här ej missförstås; Turgeniev själv har skapat det och menade därmed ej terrorist, vilken betydelse ordet först år 1880 antog, utan närmast teoretiskt radikal och positivist. Bazarov tror ej på de ideal, vilka för Kirsanov äro heliga, stat, kyrka o. s. v. Han har avkastat sig dem såsom en besvärlig dräkt. Han är öppen till grovhet, och emot den konventionella faddheten sätter han sin ärliga brutalitet. Estetikens föraktar han och erkänner endast naturvetenskapen. Hans lidelse för fru Odintsov bryter ut som en explosion, men han fäller om henne det yttrandet, att hennes kropp vore härlig på ett dissektionsbord. Man förstår, att denne man ovillkorligen måste råka i konflikt med Kirsanov, vars fransyska chevaleri och aristokratiska levnadsvanor reta honom och träda i oförsonlig motsats till hans grovhuggna men sanna mänsklighet. Av en obetydlig anledning utmanar Kirsanov sin motståndare, och Turgeniev får ett rikt tillfälle att kasta löje över det narraktiga hedersbegrepp, vilket hade sitt mest tillspetsade uttryck i duellen. Den gamle aristokraten är emellertid en sympatiskt tecknad figur, ty Turgeniev, som ställde sig på ungdomens sida i dess strid med det gamla, ville icke framställa ett extrême eller en karrikatyr av adeln, som han bekämpade, lika litet som han ville göra "nihilisten" till ett helgon. Ett sant konstnärligt drag, som alldeles missförstås av samtiden, i det att bägge parterna kände sig båda gynnade och kränkta av romanen. Här som alltid hos Turgeniev får för övrigt all uppskruvad tendens och allt falskt partimakeri vika för det rent mänskliga. Bazaroff är egentligen en

Det nya året.

tragisk gestalt, vars alltför sträva och kärlekslösa väsen först rätt belyses av hopplösheten i de idéer, för vilka han kämpar. Men hans idéer överlevde honom, och Krapotkin säger, att i de ord, som först sårade ungdomen, lågo fröna till en realistisk filosofi över solidaritet och plikt, som sedan togo definitivt gestalt.

I romanen Rök, som följde 1867, gör Turgeniev upp sin räkning med slavofilerna. I sin nationalfanatism hotade detta parti att fördärva de resultat, de liberala strävandena redan vunnit, och själpa varje förnuffigt framtidsföretag. Nu höll Turgeniev dessa chauvinister en spegel för ögonen och visade dem deras förvridna drag, och sade dem så bäska sanningar, att ett skri av förbittring blev svaret och författaren med ett slag gick miste om en god del av sin popularitet. Utan tvivel har Turgeniev i denna mästerligt skrivna bok givit sina uttalanden en alltför etsande skärpa och relad som han var, piskat "hin på väggen", men i mångt och mycket har han också träffat rätt. Först och främst bestod ju det chauvinistiska högmödet vanligen i ett tomt frasmakeri, och den bullrande gesten fick ersätta den nyttiga handlingen. Och om undantagsvis ett allvarligt företag påbörjats, brast det hela inom kort på grund av ryssens bristande viljekraft. Att ta mönster och ledning av västerlandet var enligt Turgenievs klarseende — och väl av våra dagars händelser bekräftade — uppfattning det enda sättet att omdana Ryssland; material fanns nog, men former saknades. Den historiska nödvändigheten fordrade — menade han — att liksom den antika kulturen framkallat den nyeuropiska civilisationen, skulle denna i sin tur skapa ett modernt Ryssland. Men den nationala frångyntheten gjorde ljus till skugga och skugga till ljus. Allt utländskt fördömdes, och Europa förklarades för ruttet, medan det inhemska, oberoende av dess art och halt, upphöjdes till skyarna. Det är be-tecknade, vad en gammal brännmärkt slavofil utbrister: "Ja, de är svåra tider, men ändå säger jag alltid: Ryssland! du stora härliga Ryssland! Se bara på det där paret gäss! Det finns icke deras like i hela Europa. Akta aramaskiska gäss!" I sin polemiska iver fränkänner diktaren det av honom dock så älskade fosterlandet alla förtjänster. "Förliden vår", säger Potugin, som i romanen företräder hans åskådning, "besökte jag Kristallpalatset i Sydenham, vilket, som Ni vet, innesluter en permanent utställning av allt vad den mänskliga uppfinningsförmågan frambragt, en mänsklighetens encyklopedi kan man säga. Nåväl, under det jag gick fram och tillbaka i gångarna, förbi alla dessa maskiner, verktyg och statyer av stora män, var det en tanke, som ovillkorligen trängde sig på mig. Om en befallning skulle utgå från vederbörande att samtidigt med ett folks försvinnande från jorden skulle också ofördröjligen ur Kristallpalatset borttagas allt vad detta folk uppfunnit, så skulle vår dyra moder, det heliga, rättfrogena Ryssland, kunna sjunka ned i Tartarens djup utan att rubba en enda spik, en enda knappål i palatsets exposition. Allting skulle stå lugnt kvar på sin plats, därför att t. o. m. samovaren, bast-skorna, oxselen och knuten, dessa våra berömda produkter, icke äro uppfunna av oss." Man må ej undra över, att en mörk pessimism mången gång grep Turgeniev vid tanken på Rysslands framtid — man är frestad att just nu instämma i de bittra ord som Litvinov mumlar på fåget, då han betraktar röken. "Rök, rök", mumlade han ett par gånger och det föreföll honom plötsligt, som om allting i världen vore idel rök...

*FÖRR I MIN UNGDOM REGNADE ÅREN
vackert som blommor och vissnade ner.
Vintern och sommarn och hösten och våren,
vem kunde hålla reda på er?
Ej var jag sinnad att snåla och schackra,
med mina dagar jag singlarde slant,
och voro flickorna tillräckligt vackra
erbjöd jag dem hela livet galant.*

*Men så en dag var min ungdom försvunnen,
himlen blev lägre och bröstet trångt.
Festen var slut och med bismak i munnen
glodde jag efter min ungdom långt.
Ville nog hugga den gynnarn i hampan,
men han var snabbare han än jag.
— Därpå kring foten av arbetslampan
band jag försiktigt fast var dag.*

*Aldrig som förr skola dagarna fladdra,
jag har ej råd att släppa dem lös.
Aldrig skall livet i öronen pladdra
munvigt och lätt som en sjuttonårstös.
Och vem skulle kunna dansa och skämta,
när fötterna halka på blodslipprig jord
och slaktoffer vråla och dödslockor klämta,
klagande dovt över Abels mord?*

*Ej vill jag framtiden störta i möte,
undrande barnsligt var lyckan är lagd...
Tiden jag känner, tomt är dess sköte
om jag ej fyller det själv med bragd.
Icke det batar att knäsvagt stupa
neder i bön som ett fattighjon.
Jag måste göra dagarna djupa
genom mig själv, i min egen person.*

*Är som mig nalkas, är jag väl värdig
kämpa en holmgång på vikingavis?
Må jag ej släppa dig förrn jag är färdig
föra dig hem som mitt segerpris!
Ej må jag fejt dig med böner bestorma,
själv skall jag vinna dig steg för steg.
Jag vill mitt år till en gudabild forma,
om ock dess lera blir smutsig och seg.*

ERIK LINDORM.

allting, hans eget liv, det ryska livet, allt mänskligt och i synnerhet allt ryskt! Allt är rök och dimma, allt växlar beständigt form, överallt visa sig nya gestalter och bilder, den ena företeelsen lämnar rum för den andra, men i verkligheten är det alltid det samma och detsamma." I dessa ord ligger, när allt kommer omkring, Turgenievs hela åskådning, däri inbegripen hans politiska och sociala, uttryckt. Alla partier, de konservativa och de liberala, slavofiler och västerländska bildningssträfvare, alla sammanförda i ett virvlande rökmoln. Den positiva tanken i hans roman upplöser sig i grundstämningens bitterhet.

Allt Turgeniev i flera av sina arbeten — det är utom i det nämnda fallet även i hans sista roman Ny jord — behandlade politiska ämnen, måste tillskrivas hans ryska nationalitet. En man med vaket liberalt sinne måste ju med eller mot sin vilja gå till kamp mot de många missförhållandena i riket. Till sin grundbeskaffenhet är Turgenievs verk eljest icke social dikt. Det är människonaturens inre och eviga väsen hans konst söker skildra. Innan vi emellertid uppsöka Turgeniev på hans egen mark, må några ord ägnas åt förhållandet mellan honom och hans stora samtida Tolstoj. Birukoff har i

sin biografi över den sistnämnde klarlagt detta förhållande. Motsatsen mellan de båda diktarne gick på djupet och förde spänningen mellan dem nära dess bristpunkt. Om någon litterär antagonism mellan dem förelåg, må lämnas osagt; i varje fall äro Turgenievs uttalanden om både Krig och Fred och Anna Karenina reserverade (endast Tolstoys ungdomsnovell Kosackerna skänkte han sin beundran) och Tolstoj fällde om Turgenievs sköna roman Helena ett omdöme, som måste förvåna oss, om vi ej kände hans paradoxala konstuppfattning. Väl ha båda en viss likhet i sitt tungsinne, men Tolstoys tungsinne var kämpande och jäsande, Turgenievs passivt och resignerat. Tolstoj var ständigt stadd i rörelse eller utveckling, Turgeniev levde oavbrutet i sina tankars sorgsna stillhet. Det breff folkliga och urryska i Tolstoys väsen mötte hos Turgeniev världsmannens glättade kultur. Tendensen sticker alltid fram i Tolstoys diktning, och de moraliska och de religiösa idéerna brottas däri med konsten, tills de förra få fullständig överhand. Hos Turgeniev är tendensen däremot obefintlig eller dold i den konstnärliga formen. Bland de ryska diktarne drabbas ingen hårdare än Turgeniev av Tolstoys konsthat. Redan i sin ungdom kände båda den vidd, som skilde dem åt. Turgeniev föreföll Tolstoj yllig och affekterad, Tolstoj Turgeniev plump och oresonlig. Utbrottet av deras ömsesidiga motvilja skedde under ett samtal, vid vilket Turgeniev redogjorde för sin dotters uppfostran. "Gouvernanten fordrar", sade han bl. a., "att min dotter skall insamla de fattigas kläder, egenhändigt laga dem och sedan återställa dem till ägarne." "Och detta anser Ni vara rätt och förnuffigt", inföll Tolstoj. "Naturligtvis, min dotter kommer ju härigenom i närmare beröring med den verkliga nöden." "Jag däremot anser, att en rik och elegant ungdom, som sitter och lappar smutsiga trasor, agerar i ett osmakligt och teatraliskt gyc-kelspel." "Jag får be er välja Edra ord", skrek Turgeniev, fnysande av vrede. "Med vad rätt förbjuder Ni mig att yttra min åsikt, genmålde Tolstoj. "Är det Er mening, att påstå, att jag uppfostrar min dotter illa", röt Turgeniev. Tolstoj svarade, att han ej toge hänsyn till person. Blek av vrede skrek Turgeniev. "Om Ni fortsätter i denna ton, slår jag Er på örat." I sin upprördhet lämnade han rummet men kom strax tillbaka och sade till värden: "För Guds skull, förlåt mig mitt obelevade uppförande, som jag djupt ångrar." Detta uppträde höll på att få ett obehagligt efterspel, i det att Tolstoj fordrade upprättelse och Turgeniev endast med stort besvär kunde förebygga duell. Man hör i denna historia, upptecknad av skalden Fjett, mellan raderna Tolstoys isigt hänfulla ton, som säkert skulle ha kränkt en lugnare person än den lättfrelige Turgeniev. Denne skriver senare i ett brev: "— på avstånd älskar och högaktar jag Tolstoj, men på nära håll intages jag av motsatta känslor. Vad är att göra? Tolstoj och jag få försöka tänka oss, att vi ej bo på samma planet och att vi tillhöra olika fidevarv." Från dödsbädden skriver han ett rörande brev till Tolstoj, vari han prisar sig lycklig att vara samtidig till denna och bevakande uppmanar honom att återvända till sin litterära verksamhet. Till Dostojevski var Turgenievs förhållande än spändare. Det patologiskt dunkla och nationellt extatiska hos Dostojevski väckte hans ovilja. Dostojevski å sin sida uppsökte Turgeniev, sedan "Rök" utkommit, och överöste honom med skällsord, varefter han karrikerade honom i sin roman "Dämonerna".

(Forts.).

Sveriges första kvinnliga lektorer.

VID REGERINGSKONSELJEN DEN 13 december förordnades 45 förutvarande seminarieadjunkter till seminarieelektorsbefattningar, enligt beslut som riksdagen förra våren fattade att göra samliga seminarieadjunktstjänster till lektorat. Av de 45 nyutnämnda upptog utnämningslistan icke mindre än 9 kvinnliga seminarieadjunkter.

Detta är första gången någon svensk kvinna tillsatts som lektor. Samtliga ha dock gjort sina namn kända genom tal och skrift och deras insats i det kulturella livet har nått långt vidare kretsar än deras respektive seminarier och de städer där de levt och verkat.

Tre av de nyutnämnda äro adjunkterna vid Stockholms folkskoleseminarium: Elisabeth Matilda Eurén, Marie Louise Gagner och Hedvig Christina Margareta Sidner.

Elisabet Eurén, är född år 1864. Hon utexaminerades 1884 från K. Högre Lärarinneseminarieriet och blev efter tjänstgöring i en del flickskolor i Stockholm och efter att ha varit tillförordnad som adjunkt vid Umeå folkskoleseminarium år 1905 utnämnd till adjunkt vid folkskoleseminariet i Stockholm.

Marie Louise Gagner, född 1868 utexaminerades 1892 från K. Högre Lärarinneseminarieriet och är sedan 1905 adjunkt vid Stockholms folkskoleseminarium. Med sitt vakna intellekt och brinnande intresse för olika samhällsfrågor har hon varit livligt verksam på en mängd arbetsfält. Sedan 1911 är hon anställd som granskningsman av biografbilder. Hon är även ledamot av Adolf Fredriks skolråd och fattigvårdsstyrelse. I Idun fungerar hon sedan 1907 som talangfull recensent av ungdomslitteratur.

Hedvig Sidner, född 1852, ex. vid K. Högre Lärarinneseminarieriet 1874, är sedan 1887 adjunkt vid Stockholms folkskoleseminarium. Hon har varit ledamot av folkundervisningskommittén och av överstyrelsen för Stockholms stads folkskolor.

Vid folkskoleseminariet i Skara utnämndes adjunkterna Jenny Velander och fil. kand. Elida Anderson till lektorer.

Jenny Velander, född 1866, ex. vid K. Högre Lärarinneseminarieriet 1886, är adjunkt vid Skara folkskoleseminarium sedan 1895. Hon har gjort sig fördelaktigt känd som talare och föreläsare i folkbildnings-, nykterhets- och kvinnofrågor; bildade 1908 i Bollnäs en lokalförening av Frisinnade landsföreningen, styrelseledamot i L. K. P. R.

Elida Anderson, född 1868, ex. vid

K. Högre Lärarinneseminarieriet 1889, fil. kand. 1899, har sedan 1906 verkat som adjunkt vid Skara folkskoleseminarium.

Till lektor vid folkskoleseminariet i Falun utnämndes adjunkten Anna Elisabeth Sörensen. Hon är född 1875, blev student 1894, fil. kand. 1902 och är sedan 1907 adjunkt vid Falu folkskoleseminarium. Hon är vidare ledamot av Falu stadsskolestyrelse och vice ordf. i styrelsen för Kopparbergs läns landstings seminarium.

Av de nio nya lektorerna äro tre anställda vid Kalmar seminarium: adjunkterna Sofia Augusta Westerberg, fil. mag. Anna Vilhelmina Linder och fil. kand. Emilia Maria Fogelclou.

Augusta Westerberg, som 1912 var tillförordnad rektor vid Kalmar seminarium, är Sveriges första kvinnliga seminarierektor. Hon är född 1865; ex. vid K. Högre Lärarinneseminarieriet 1885; adjunkt vid Kalmar folkskoleseminarium sedan 1895.

Anna Linder, född 1867; ex. vid K. Högre Lärarinneseminarieriet 1892; fil. mag. 1910; adjunkt vid Stockholms och Landskrona folkskoleseminarier; sedan 1911 adjunkt vid Kalmar seminarium.

Emilia Fogelclou, född 1878, blev student 1904; fil. kand. 1906; teol. kand. 1909. Hon var anställd vid Djursholms samskola 1911–1916 och har jämväl gjort en avsevärd arbetsinsats i Birkagården. Sedan 1917 är hon adjunkt vid Kalmar seminarium. Hon har utvecklat ett betydelsefullt författarskap av religiös innebörd och utgivit bl. a. Allvarsstunder och Medan gräset gror.

Den nya vägen. En omvändelses historia av Marjory Nilsson.

I.

NÄR VÄCKARKLOCKAN SKRALLDE PÅ fisdagsmorgonen, satte Dagny sig tvärt upp i sängen och såg med leda den nya dagen i ögonen. Och det av flera skäl. För det första var det hennes sliksamaste dag. Hon hade sex lektioner, och de tre timmarna efter frukostrasten hade alltid evighetslängd. Inte hade hon heller rättat sjuornas engelska stilar. Skymningsstunden på ottomanen hade som vanligt blivit utsträckt nästan till kvällsmatdags, och så var det inte tid till annat än att som hastigast titta över vad de väl-signade ungarna hade för läxor. Efter kvällsmat var det ju aldrig tid att arbeta, och så låg skrivbokshögen orättad på bokhyllan. Det äcklade henne, att hon nu igen skulle behöva ljuga ihop något skäl för flickorna; hon hade så säkert lovat dem skrivningarna till i dag. Inte kunde hon heller vänta något brev från Knut. Hans ömma epistel från fredagen låg obesvarad i skrivbordslådan.

Ja, det var sannerligen en samling vidriga omständigheter, men det gällde att plöja igenom dagen så gott sig göra lät och så lyckligt hamna i eftermiddagens förlovade land.

De eftermiddagarna! Att komma hem från middagen på pensionatet till sitt hyacintdoftande vita rum, att tända på brasan, lägga av skoldräkten och krypa i den mjuka eldröda morgonklänningen och så rulla ihop sig i ottomanhörnet — det var att leva! Det var hennes liv.

Då tänkte hon på sitt och Knuts hem. Vit bondrococo skulle de ha i matsalen, rödrosigt siden på stolarna och bordservis i blåvitt bajerskt porslin. Och så skulle de ha i vardagslag, och så då de hade främmande. Hon formade ut för sig i minsta detalj allt i deras blivande hem. Utsökt skulle det vara, konstnärligt och dyrbart. Knut var ju så rik. Ja Knut! Ibland slet sig hennes tankar motsträvigt lösa från möbler, tavlor och blommor för att syssla med den unge gud, som skulle befria henne från lärarinneskapets fängelse och göra henne till härskarinna inte bara över sin person utan även över hela världen och dess härlighet. Han var då en riktig raring och så flott sedan! Hon hade flera porträtt av honom på skrivbordet och ibland då hon greps av samvetskval över att uteslutande frossa i möblerings- och bosättningsfantasier, kunde hon trycka nog så heta kyssar på glaset, som skyddade bilden av en engelsk hertigs yngre son. Ty så såg han faktiskt ut.

Hon mindes honom från nationsbalerna i Uppsala. Det fanns ingen så spansk som han. Så han förde sig, så väl hans kläder sutfö. Vad flickorna voro svartsjuka, för att han jämt dansade med henne. — Och så kom den ljuvliga dagen i maj. Hon hade haft på den skära sidenklänningen för första gången, och hon hade verkligen sett bra ut. Och de hade dansat. — Hela salen på Östgöta nation hade virvlat runt för hennes huvud. Sedan hade de gått hem i den ljumma vårnatten genom de tomma gatorna, och när de vikit in i den tysta Linnégatan, där hon skulle bo hos kusinerna, hade han kyssat henne. Och nästa morgon på solskenspromenaden upp till Carolina hade de förlovat sig. —

Nu var det två år sedan på tre månader när och ännu hade de inte eklaterat. Då hon hade slutat på Sem och kom hem och bekände sin ljuva hemlighet, hade pappa varit riktigt brutalt och sagt, att hans dotter finge inte förlova sig med en pojkvasker, som ingenting var. — Tiden hade gått rätt

så fort. Dagny hade tillbringat ljuvliga sommarmånader i Knuts hem i Östergötland. Cykelfärder och roddturer i månsken och små angenäma tripper i pappans bil in till Linköping — det hade varit svärmeri och komfort i en behaglig förening och bättre kunde man inte begära. Terminerna voro obehagliga avbrott i ferierna, men allting gick ju. De skrevo brev och byggde luftslott: vänta bara tills vi rå oss själva, då blir det förtjusande.

Dagny stack den sista hårnålen i håret, svalde ned chokladen i stora klunkar, och så började den vilda jakten för att hinna till skolan innan andra ringningen. Efter frukostrasten satt ett brev från Knut ovanför klädhängaren i korridoren. — Den rare pojken; hon skulle verkligen svara på båda breven i eftermiddag. De tre sista lektionerna sniglade framåt. Dagny hörde sin egen stämme mekaniskt göra frågor och preparera läxor. Användningen av presensparticipet i engelskan suddade hon över i en vinnande fart — hon hade minsann inte saken så klar själv. Och korstågens gyllene och passionsröda saga blev av hennes entoniga röst förvandlad till en grå räcka av namn och årtal. Till sist ruskade hon verkligen upp sig ur detta nirvana och började hetsigt och ganska omotiverat träta på primus, som satt och vred på sin blyertspenna och tanklöst stirrade ut i rymden.

II.

Det ringde! Hon träffade sina pratande och skrattande kolleger i avklädningsrummet, och i en stor och stojande flock kommo de ut på gatan. Det hade börjat snöa — stora och mjuka dalade flingorna ned, och Dagny fylldes plötsligt av en oresonlig glädje. Det var väl härligt allting — utom skolan förstås. Hon skrattade och kvittrade i ett kör och strödde tusen små sarkasmer omkring sig. Så skildes hon från kamraterna och dansade ensam ner för Nygatan mot pensionatet med skinnmössan full av snö och det blonda håret burrigt av vätan.

När hon kom in i matsalen, var där alldeles tomt. Tack och lov! Flickorna från posten, som brukade äta vid samma bord som hon, voro inte lediga än. Hon fick sin soppa och tog fram Knuts brev, som hon nu drog igenom för tredje gången. Med välbehag sög hon i sig alla de små ömma epiteten, och med en suck av avund konstaterade hon, att han på dessa få dagar hunnit med en middagsbjudning, en vernissage och två konserter. Den lyckliga varelsen, som hade så många möjligheter att roa sig. Processrättstentamen nämnde han ingenting om — nåja, han trivdes nog inte bättre med juridiken än hon med pedagogiken. Men han måste allt skynda sig nu. Ty till jul ville hon alldeles bestämt eklatera.

Det tog plötsligt i läset och doktorn kom in. Hela dörröppningen fylldes av hans stora, breda gestalt. Hon besvarade knapphändig hans tvära och kantiga bugning och följde honom sedan med ögonen, när han gick tvärs över rummet till ett av fönsterborden. Vad den karlen såg obehaglig ut! Så stor och grov med alldeles fyrkantiga axlar. Och så den grå osunda hyn och det kortklippta borstiga håret. Varför hade han glasögon? Han såg minsann inte närsynt ut. Varför skulle han gå och äta här, när han hade fritt vivre på lasarettet? Hon kunde inte tåla den människan. Hon avskydde honom.

Hon tänkte på första gången de träffades. Det var strax före jul på en bjudning hos pro-

vinsialläkarens. Han var alldeles ny som andre läkare på lasarettet, och staden var naturligtvis ohyggligt nyfiken på honom. Han hade blivit uppehållen av någon operation, kom sent och gick genast in till de äldre herrarna. Hon hade suttit bland ungdomen i den inre salongen. De hade pratat om modern målning och tysk keramik och cabaret och bio och hade haft det vådligt muntert. Hon hade riktigt varit i sitt esse och låtit om dömen och lustigheter regna. Plötsligt kände hon att någon såg på henne. När hon vände på huvudet, fick hon se doktorn i dörröppningen med ett litet hämfullt leende på läpparna och ordet "humbug" tydligt läsbar i ögonen. Sonen i huset reste sig och presenterade och så slog doktorn sig ned i flokken, där stämningen plötsligt sjunkit till noll. Han såg ut som en stor gråsparv bland en samling kolibris, när han vände sig till henne och sade: "Jaså, lilla fröken tycker inte om Düsseldorfarna". Lilla fröken, det var precis som den äckliga frun i skobutiken. Hon hade kunnat slå honom, så ond blev hon. "Nej", sade hon helt kort, vände snabbt på huvudet och började en liten kultiverad flirt med ingenjör Olsson på hennes andra sida. Han hade förresten inte suttit kvar länge utan gått tillbaka till de äldre.

Hon satte i sig biffpajen med svindlande fart, lade ihop servetten och lämnade rummet utan att vända på huvudet. Vad allting plötsligt hade blivit grått! Vad ägde denna främmande och obehagliga person för okulta krafter, att hon alltid blev på dåligt lynne, då hon såg honom? Varför hade han hänlett åt henne? Hon var ingen humbug. Hon hade gått igenom Sandströms i Stockholm och hade varit den styvaste i sin kurs. Hon hade alltid gällt för att vara spirituell och estetiskt begåvad, och hon kunde inte vara blind för att hon var vacker och behaglig och att folk gärna var tillsammans med henne. Naturligtvis pratade hon en massa strunt, som hon inte menade, men det gjorde ju alla människor. Och att hon slarvade med sitt arbete i skolan, kunde han ju inte veta. Hon hoppades, att ingen visste det utom hon själv. För övrigt var det ju bara ett övergående arbete, som inte skulle bli hennes livsinnehåll, så det var ju inte så noga. — Nej, det struntet skulle hon inte mer tänka på. —

Men då hon hade kommit till ro i ottomanhörnet och just börjat fantisera över konstnärliga bokband, kommo de obehagliga tankarna upp igen. Var det i själva verket något värde i dessa drömmier? Var inte kärleken till Knut och deras blivande samliv huvudsaken? Var hon verkligen yllig? — Nej, i eftermiddag var hon inte i lynne att fantisera. Hon reste sig från sin bekväma ställning, tog skrivbokshögen från hyllan och satte sig vid bordet för att börja rätta. Det var då säkert, att aldrig mer skulle hon äta middag klockan tre. Hon skulle vänta till klockan fem, då Sylvia och Gerda voro fria från posten.

III.

Det gick tre hela veckor, utan att hon såg något av doktorn, om man frånräknar, att hon mötte honom på gatan ett par gånger. Men så råkade hon honom helt oväntat på en dansbjudning. Hon hade känt sig nervös och nedstämd den sista tiden och hade kastat sig över skolarbetet med ett slags förtvivlans energi utan att likväl känna sig mer tillfredsställd. Det var egentligen Knuts brev, som retade henne. Dessa hyperestetiska spekulationer och detta eviga oreran-

de om nöjen, det var så ohyggligt enahanda alltsammans. Det var nog så, att man kunde intressera sig för slikt till en viss tid men sedan inte längre. "Jag har överskridit gränsen", tänkte hon med filosofisk bitterhet, "och nu kommer reaktionen." Då kom bjudningen till middag med dans hos häradshövdingens, och med en plötslig iver började hon sina små förberedelser. Hon skulle verkligen skaka av sig dessa idiotiska tungsinne och åter känna sig pigg och glad. När hon var färdigklädd och synade sin lilla prydliga person i spegeln, var det med en känsla av oblandad tillfredsställelse, hon såg fram mot affonens nöje.

Hon fick ingenjör Olsson till bordet. Han ansågs i staden som hennes givne beundrare, men mitt emot henne satt doktorn med den älska av husets dödotrat. Dagny satt som ett gelé av fruktan att han skulle se på henne med sina gråa kritiska ögon, men hon behövde inte oroa sig. Han och Ellen talade oavbrutet hela tiden. Hon försökte ibland uppfånga vad de talade om. Ett tag hörde hon ordet vaccination, en annan gång barnbespisning. Det tycktes vara en originell middagskonversation, men Ellen satt där så andäktig och hörde på, och då och då böjde hon sig fram mot honom med ett frågande uttryck. Vad det paret retade henne. Hon skulle vilja lägga en bomb under all denna förträfflighet. Och hon fick ett tillfälle. Under en ebb i sorlet av röster hörde hon doktors stämma: "Det synes mig vara en brottslig handling att så överge hem och barn, för att inte tala om mannens känslor". Denna kalla moraliserande ton! Dagny visste genast, vad det var fråga om. En ung stockholmsfru, som hade lämnat sin man för en skådespelare och gått in vid samma teater som han. Hon blandade sig tvärt i samtalet: "Jag skulle ha kallat det en brottslig handling att stanna kvar. Hur skulle det gått med hennes konstnärspersonlighet, med hennes livslycka?" Han lyfte på ögonbrynen och såg på henne: "Förlåt, fröken lilla, nu talar ni som ett barn. Det är inte huvudsaken att vara lycklig utan att göra sin plikt". Hon flammade upp: "Det här är sanerligen inte platsen för några moralpredikningar. Jag intresserar mig för övrigt inte ett spår för vad ni tycker". Och så började hon feberaktigt livligt prata med sin kavaljer.

Efter middagen överföll flickorna henne. "Käraste Dagny, varför snäste du doktorn på det sättet? Vad skulle han tycka?" — "Ni kan inte ana vad jag avskyr honom. Han är så gräsligt obehaglig och viktig." — "Obehaglig och viktig!" Det var Margit och Tora, som gått samaritkurs på lasarettet, och som nu foro ut på samma gång. "Ja, för du känner honom inte ett dugg. Inte är han tvålvacker förstås, men så manlig och ståtlig. Du skulle se honom i den vita rocken, då han går rondan. Patienterna tillber honom." Och Ellen, som stått bredvid och sett spydigt ut, sade i sin mest sarkastiska ton: "Man skulle kunna tro, Dagny lilla, att du vore kär i honom och sårad över att han inte firar dig". — "Är du tokig", Dagny skrattade högt, "bättre smak har jag." Och så dansade hon ut med notarien Siewers.

Hon gjorde verkligen succès. Hon dansade och skrattade i ett kôr och hade de alla flesta buketterna i kotiljongen. Hennes kinder brände och hennes ögon strålade, då hon neg för häradshövdingen och tackade för en förtjusande afton. När hon vände sig för att gå ut i hallen, stod plötsligt doktors breda gestalt i vägen. "Får jag följa fröken hem?" sade han. Hon såg Ellens iakttagande ögon riktade på sig,

Våra främsta författare

medarbeta i *Idun* 1919.

En aktuell artikelserie

behandlande Skandinavien tre huvudstäder

Stockholm, Köpenhamn och Kristiania,

skall inflyta i årgången och bestå av illustrerade skildringar från litteraturens, konstens, teaterns, högskolornas och anmärkningsvärda sociala institutioners områden. Framstående pennor i de olika landen bidraga här till såsom *Henning Berger*, *Julius Clausen*, *Kristian Elster*, *Ina Lange*, *Carl G. Laurin*, *Georg Nordensvan*, *Palle Rosencrantz* m. fl.

Minnen och gestalter från Lundagård,

illustrerade skildringar från den stämmningsrika svenska universitetsstaden av *Otto Lundh*, blir namnet på en annan intressant artikelserie, vari författarens finskurna penna skall frammana en *Thorilds*, en *Agards*, en *Tegnæs* m. fl. märkliga personligheter i erinringens ljus.

Signe Hebbes memoarer,

vilka väckt det livligaste uppseende, fortsätta och avslutas i den nya årgången.

Två ypperliga originalromaner,

Familjen von Skotte av *Fanny Alving* och I lögrens rike av *Anna Wahlenberg*, inflyta i

Iduns romanbibliotek 1919.

Anna Lenah Elgström

och

Hildur Dixelius-Brettner,

de båda högt skattade författarinorna, ett par av de förnämsta inom vår yngre prosakonst, bli representerade i årgången av var sin längre novell: *Den tragiska idyllen* och *Löftets land*.

Hemkonst och hemmets inredning

blir titeln på en serie illustrerade artiklar av arkitekten *Carl Malmsten*, och för de många av trädgårdskonst intresserade, skall fröken *Ester Claesson*, vår enda kvinnliga förmåga inom facket, skriva om *Den mindre trädgården*.

Novellstiken, lyriken och essaykonsten

skola representeras av våra bästa pennor såsom *Dan Andersson*, *Henning Berger*, *Bo Bergman*, *Harry Blomberg*, *August Brunius*, *Synnöve Carlsson*, *Sigurd Dahllöf*, *Anders Eje*, *Hildur Dixelius-Brettner*, *Teresia Eurén*, *Jane Gernandt-Claine*, *Erik Lindorm*, *Artur Möller*, *E. Kuylenstierna-Wenster*, *Elsie Nordensvan*, *Georg Nordensvan*, *Erik Norling*, *Olof Rabenius*, *Gustaf Ullman*, *Anna Wahlenberg*, *Elin Wägner*, *Hugo Öberg* m. fl.

Allt som sammanhänger med *Kvinnans och hemmets* intressen liksom ock *den illustrerade dagskrönikan* skall som hittills livligt tillgodoses. Vad särskilt beträffar *Iduns köksalmanacka* och *Hjälpereda* övertages dess ledning 1919 av fröken *Ida Norrby*, den framstående direktören för Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Iduns julnummer,

litterärt och artistiskt värdefullt, kommer som hittills att utdelas gratis till Iduns prenumeranter. Prenumerationspriset blir, trots de oerhört stegrade kostnaderna för tidningens framställning — pappers-, kliché- och tryckningskostnader ha respektive 4—3 och 2-dubblats — följande:

IDUN, helt år: 14 kronor,
halft år: 7: 25,
ett kvartal: 3: 75.

Julnumret och postarvodet däri inberäknade. Lösnummerpriset är 30 öre.

Prenumerera ofördröjligen på IDUN!

svalde avslaget och fick i en blink i ordning ett förtrollande leende och ett "Tack, så vänligt". — Men när hon fått bottinerna och aftonkappan på och stod ute på den tysta gatan, då var all munterhet bortblåst. Hon gick tyst vid sidan av den långa mannen och svarade helt enstavigt på hans anmärkningar om festen och gästerna. När de stod utanför hennes port, kastade han undan den halvrukta cigarren och såg med ens allvarsamt ner på henne. "Jag bad om ert sällskap för att få säga er en sak. Förlåt mig, att jag tillräffvisade er i kväll, men det gjorde mig så ont att höra er tala så. Stora gåvor ha ett stort ansvar, det får ni inte glömma. — Och allting är inte gjort att skämta med." Så räckte han fram handen. Hon böjde bara tyst på huvudet och gick upp för trappan. Hon skälvde i hela kroppen. Han hade sett rakt igenom henne.

IV.

Hela mars var en serie av långa gråa dagar. Man märkte inte ens, att ljuset vann mer och mer, så dimmigt och mulet var det. Människorna gingo omkring och sågo hängsjuka ut, och influensan rasade i den lilla staden. Dagny kände sig också litet duven. Hon kunde inte få motion för den ohälsosamma dimmans skull. De vanliga vårpillerna piggade inte upp henne och inte Knuts långa ömma brev heller. Hon kände sig missnöjd med hela världen och med sig själv också. Hon försökte sköta skolan så bra som möjligt. Hon gick igenom stihögarna med minutiös noggrannhet och började om kvällarna läsa ett stort verk om Orientens historia. Men alltsammans var bara ansatser och tillfredsställde henne inte. Hon skulle vilja ha något som helt slukade hennes intresse, så att hon inte fick tid och tankar över till något annat. Men dagarna gingo, och hon kände sig bara tröttare, fast hon ingenting utträttat. —

Det var en hel del prat i kollegierummet om en serie sociala föreläsningar, som skulle hållas de sista veckorna i mars. Det var *F. K. P. R.*, som anordnade dem, och föreningen hade förstas sitt trognaste garde i kollegiet. All entusiasmen och oron gick över huvudet på Dagny, som under rasterna satt i en krok och förstrött bladdrade i något av häftesverken. En dag fick hon höra doktorn nämnas. Hon blev röd och böjde sig djupare ned över boken. Och så fick hon höra: "Han har åtagit sig att hålla tre föreläsningar om 'Hygien och Moral', sade fröken Sydov. "Det blir säkert mycket lärorikt, fast han inte intresserar sig för vår rörelse." Det blev med ens livligt. "Han skulle vara en sådan god föreläsare." — "Han är så begåvad." — "Tänk, vad han gjort mycket gott i fattigkvarteren nere vid hamnen." — Dagny fick i hast böckerna hopsamlade och försvann ut i korridoren, för att ingen skulle se hennes förrådiska rodnad.

När den första föreläsningen skulle gå av stapeln, sade Dagny, att hon hade huvudvärk och måste hålla sig hemma. Hon visste, att det skulle uppröra henne att åter se honom, och det ville hon undvika. Så satt hon hela eftermiddagen i den bleka skymningen vid sitt fönster med böckerna framför sig och slirade tankspritt ut över de många hustaken. Men till sist fattade hon ett hjältemodigt beslut. I morgon skulle hon gå med kamraterna på den andra föreläsningen. Där i det klara elektriska ljuset, bland de många människorna skulle hon väl komma ifrån den underliga förlamning, som behärskat henne ända sedan balkvännen.

Nästa dag satt hon alltså mellan Tora och Margit på en av de bakre bänkarna i latin-

(Forts. sid. 14.)

Mälardrottningens pärla.

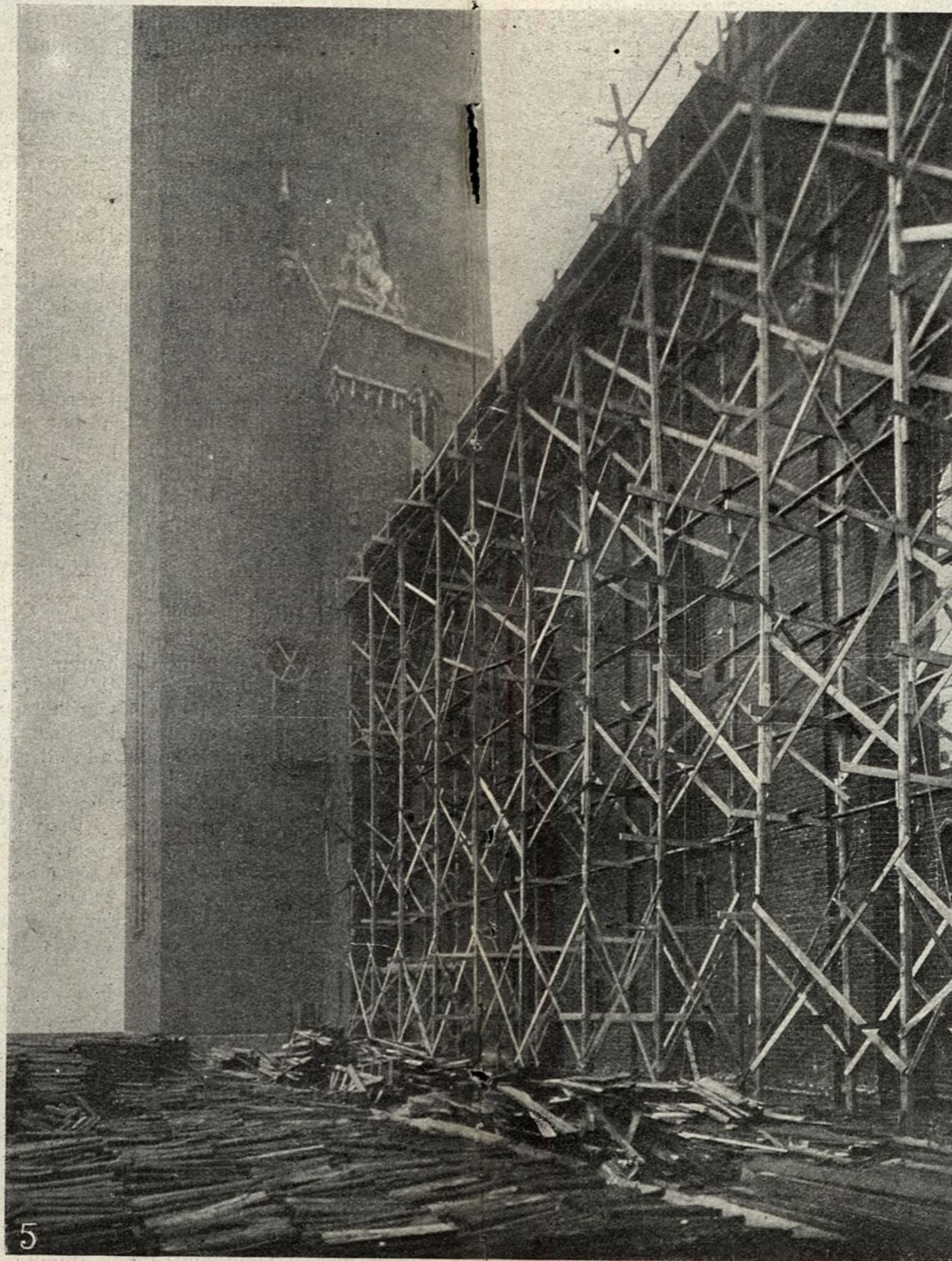
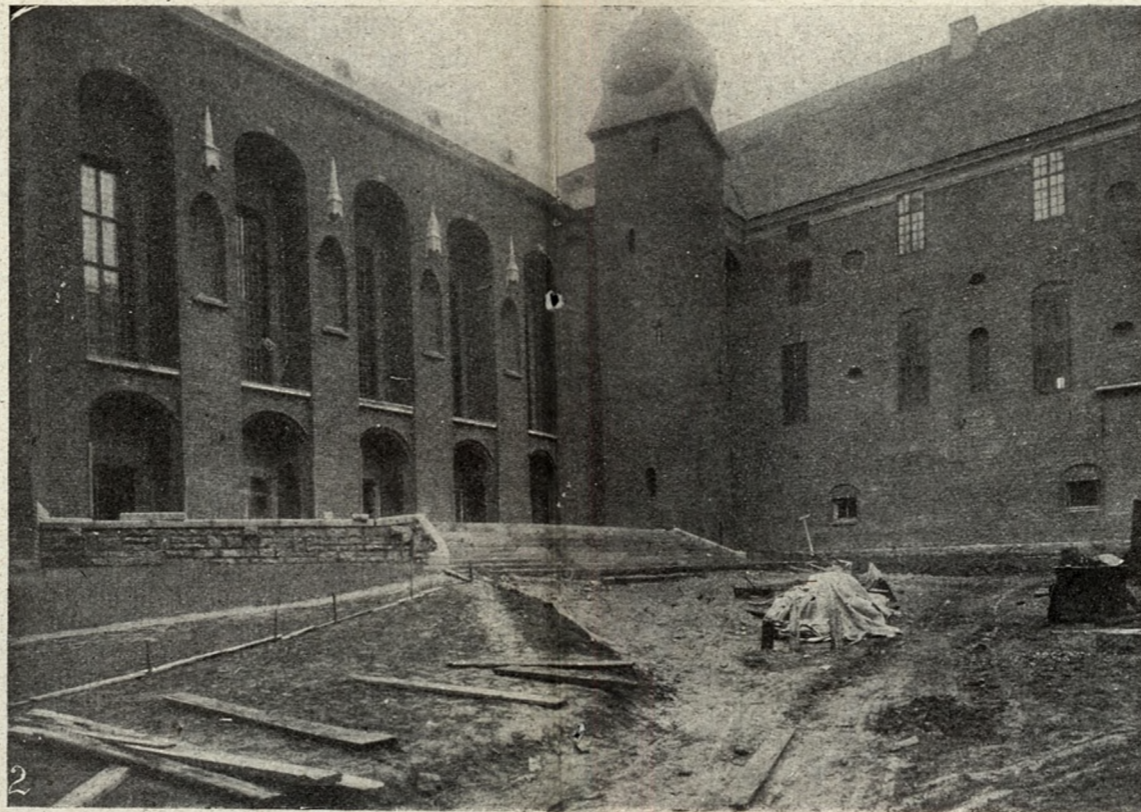
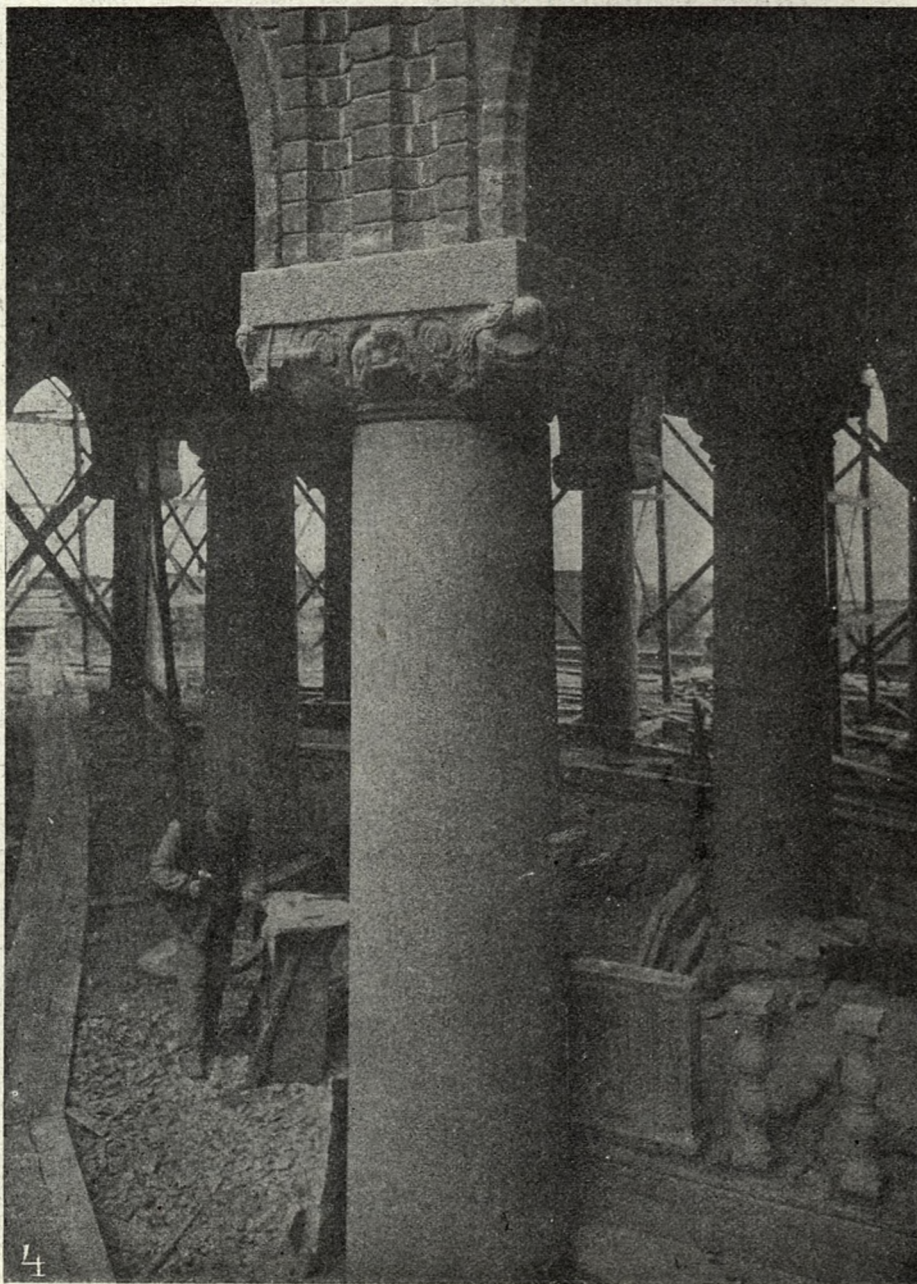
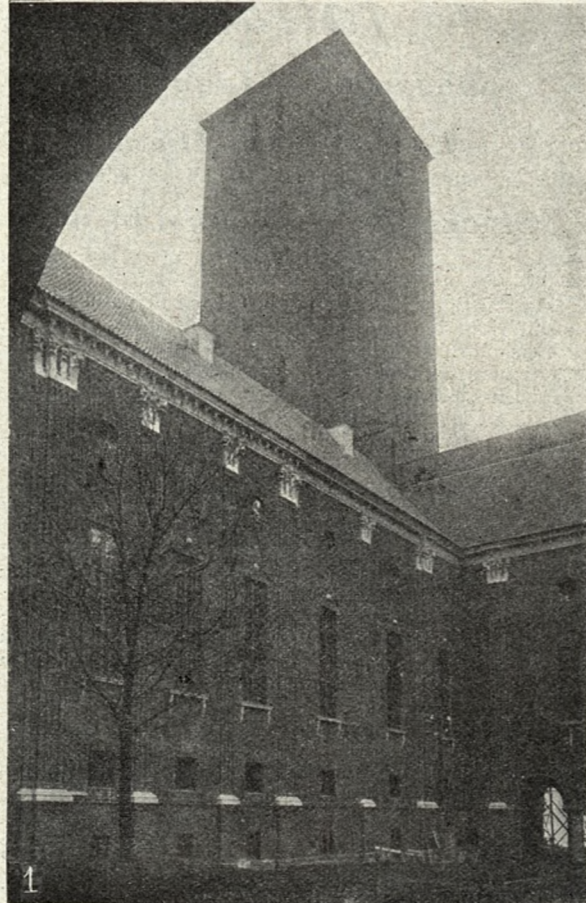
DET ÄR INTE ALLTID LÄTT ATT SAGA vari skönheten hos gamla byggnadsverk består, man inblandar ju ofta rent romantiska synpunkter. Mycket lär man sig dock att förstå om man undersöker sätet för deras tillkomst. Man hade endast ett minimum av ritningar att gå efter, kanske endast en planskiss. Huvudvikten låg alltid på själva byggandet. Allteftersom murarna reste sig kunde byggmästaren beräkna sina effekter och placera dem just där de borde sitta. Felet i vår tid är nog att husen äro i alltför hög grad ritade. De sakna det som var utmärkande för våra gamla minnesmärken, det organiska i sätet för deras tillkomst som gör byggnaderna till levande organismer.

Stadshusarkitekten har ställt på huvudet mångas begrepp om modernt byggande genom att uppmärksamma nödvändigheten av en dylik organisk utveckling. Byggnaden har hela tiden varit levande och utvecklats. Han har inte ens dragit sig för att ändra redan utförda parter med risk att anses inte veta vad han ville.

Många andra synpunkter behöva ju klarläggas då man vill studera en byggnad. Huvudsaken är dock att man skaffar sig en verklig uppfattning. Förmågan att se med uppfattning är förvånande litet spridd och omdömena bli därför lätt en smula lättvinda, som då undertecknad härom dagen fick veta att Stads- huset såg "simpelt" ut. Den s. k. bildade dam som fällde yttrandet, förstod ej att uppfatta tegelmaterialets skönhetsvärden.

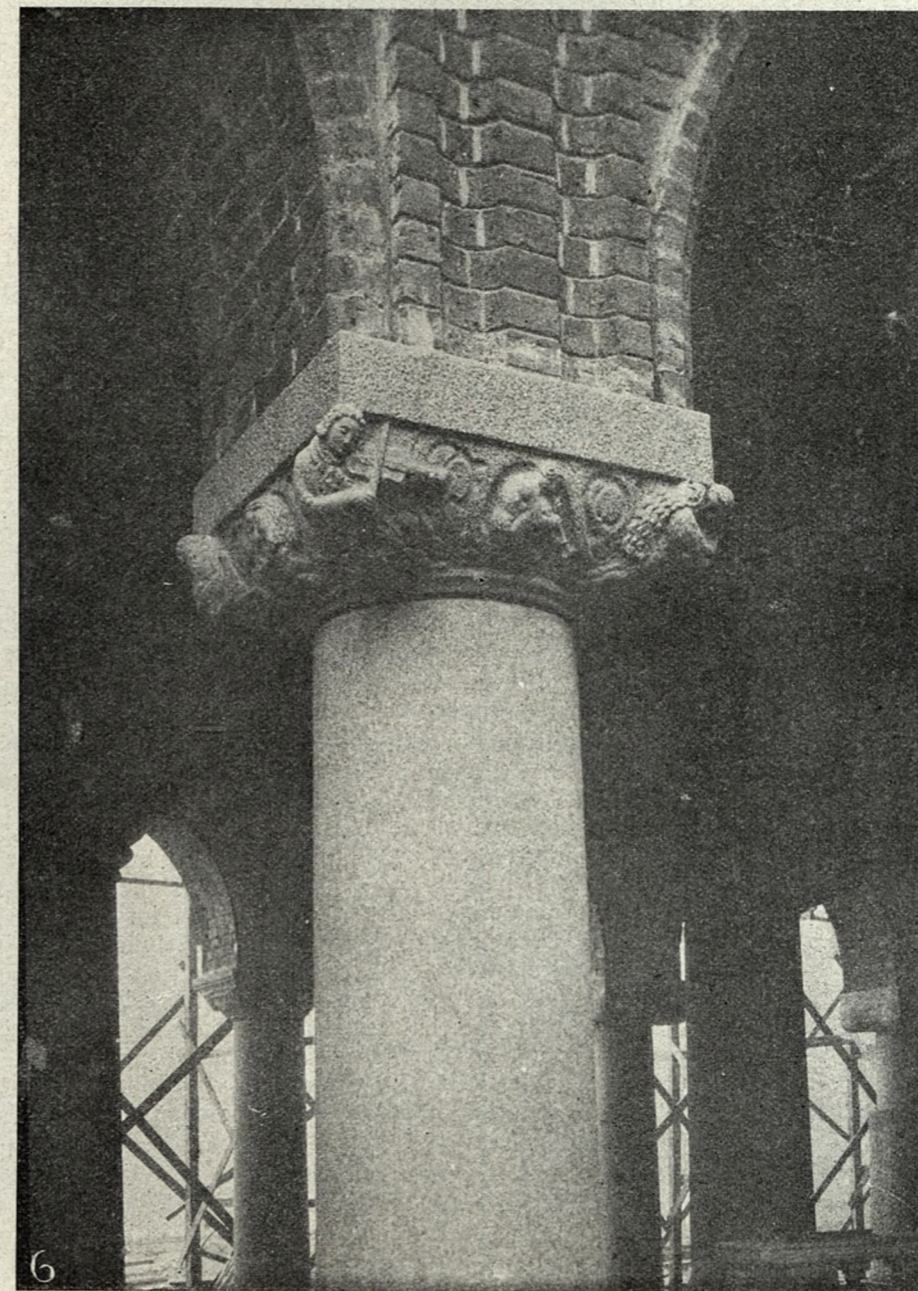
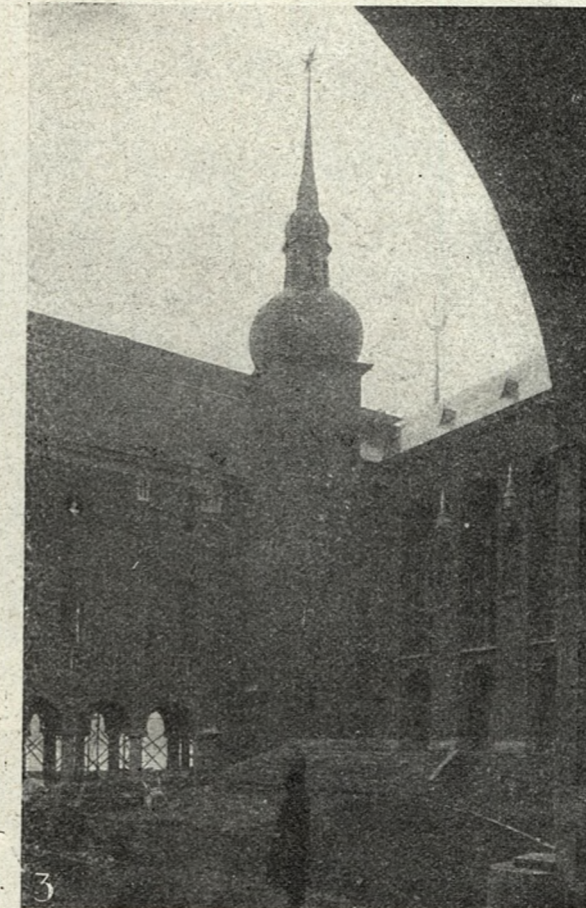
Byggnader av Stads- husets vikt och storlek ha ofta varit här- dar för en god hant- verkskultur. Så var

1. Borgargården. Råds- salens fasad med borgarträdet.
2. Borgargården med norra koppar- tornet.
3. Borgargården med södra koppartornet.
4. Kapitäl från södra

Till några bilder från stadshusbygget just nu.

I den i vår anmälan förebådade serien Skandinaviens tre huvudstäder: Stockholm, Köpenhamn och Kristiania, utgör nedanstående skildring i ord och bild av Stockholms växande Stads- hus så att säga portalkapitlet. Ty vad kan bättre utgöra syn- tesen av det moderna Stockholm än denna mäktiga byggnad, som framträder i själva gryningen av en ny tid, för vilken de största utvecklingsmöjligheter hägra. -- -- --

t. ex. det Tessinska slottsbygget och senast det nya Rådhuset. Så är också i hög grad förhållandet vid Stadshuset, där hantverket trives i smedjor och verkstäder vid själva arbetsplatsen. Fackmännen på de olika platserna se till att materialen få sin rätta och konstmässiga behandling var i sin art. Den nära förbindelsen med rikskontoret utgör en garanti för att upphovsmannens intentioner bli följda, ett samarbete som burit den bästa frukt.

Fig. 13 o. 14 visa några bilder från modell- verkstaden, n:r 13 med en del av Birger Jarls monument. N:r 7 är en figur som skall stå i en nisch över stora valvet mot Hantverkargatan. På fig. 12 synes den oförskräckte Tynnelsöfiskaren med sin lax (lax, lax, ler- bak etc.). Han påstås ha räddat sig till Stockholm efter sitt bekanta fiskafänge och ha varit stadens första inbyggare. Aras den som äras bör. Gubbarna äro drivna i koppar och stå nu på Måntornet på södra sidan.

Några bilder från byggnadsplatsen visa hur byggnaden ter sig just nu. Själva mur- ningen har ju räffat länge varit färdig, dock pågår medan detta skrives en utbyggnad på östra fasaden nära hörnet vid Klara bro. Den omsluter huvudsakligen ett burspråk till Beredningsutskottets sessionssal och förses med en kopparspira. — Går man in genom Norra valvet har man framför sig Borgar- gården med sitt träd; rält i söder ligger portiken, som släpper in sol och luft på gården och ger en blick ut över trädgården och vallnet. Då och då skymtar ett segel förbi. Det ger en bild av betagande verkan. Denna gård med sitt nordiska allvar och sin sydländska öppen-

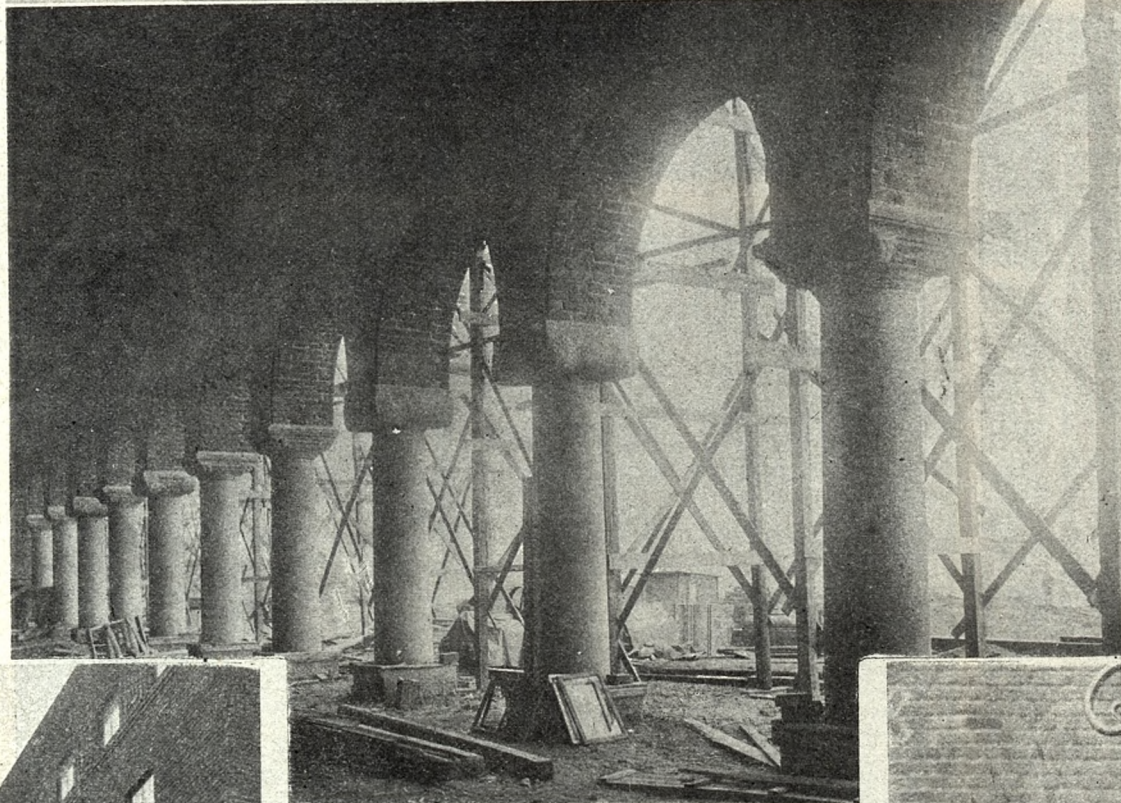
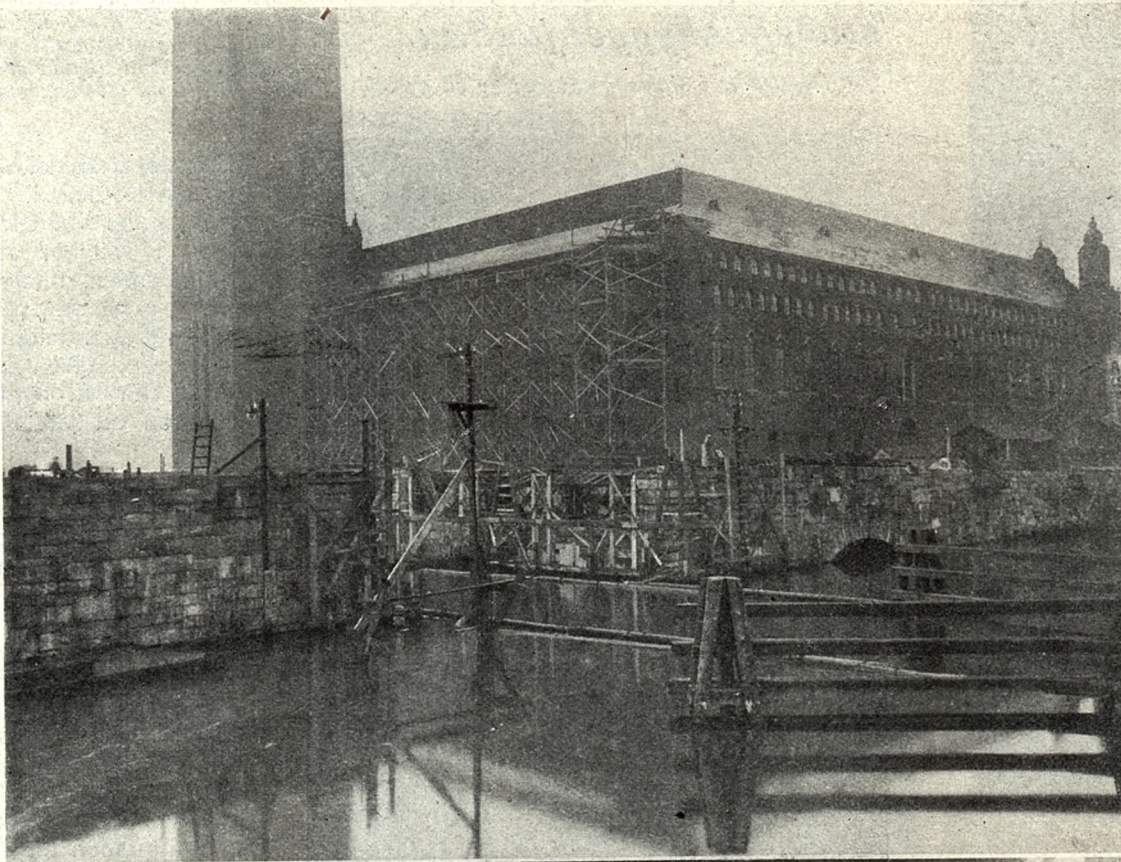
- portiken. 5. Tornet med huvudfasaden. 6 Kolonn- kapitäl från södra portiken. 7. Gossen med hjälmen. Nischskulptur i Mölnbosten. 8. Arkitekt Östberg.

het (trädgården) ger anslaget av arbete och fest, av glättighet även mitt i den kommunala vardagen.

Går man upp för stora trappan till höger passerar man därefter ett plan, som skall få en konstrik stenväggning med Riddarholmens karta i mönstret, man passerar entrérytmen och slår så i Blå Hallen. Där har projekterats ett rikt marmorgolv, som måst slopas. Det är ett av de vackraste tillfällena för en stockholmare att manifesteras den stockholmska medborgaranden i en frikostig donation.

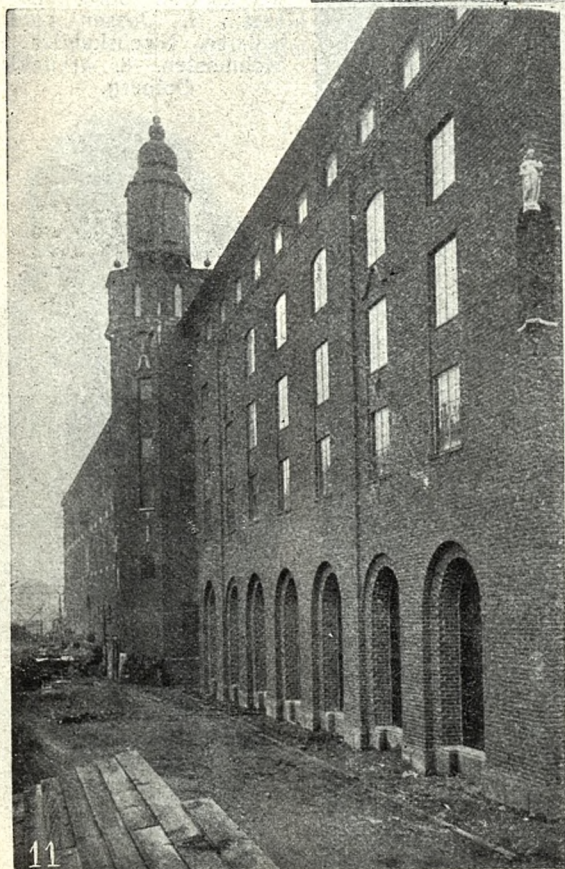
I sammanhanget kan man erinra om hur köpenhamnarna slösade utsmyckning på sin kommunalbyggnad, och fänk vad kristidens nyskapade kapital har åstadkommit i donationsväg i Norge. Även hos oss har ju kapitalet varit fruktbart de senaste åren? Hallens tak skall klädas med en råsidenduk och från tre av sidornas öppna översta partier strömmar ljuset in. Kring Blå Hallen befinna sig huvudmassan av arbetslokaler och

Panelerna ha en rik intarsia och delvis handmålat kakel med de lustigaste saker i världen. Även en liten estrad finnes för uppträdande. Med denna lokal är åter ett stycke av gammal stockholmsstämning inkapslat i Stadshuset.

Det var år 1697 som den gamla vasaborgen Tre Kronor brann upp och borgtornet måste sänka sin stolta symbol, de tre vajande kronorna. Guldet smälte ner och droppade i ruinerna. Nu har stadshusarkitekten med mycket fålamod letat reda på guldet, smält om det och givit det en personlig form. Det har också varit honom en kär tanke att kröna tornet med de gamla stolta kronorna, som komma att vaja högt över solar, stjärnor och andra himlakroppar på Stadshusets spiror och pinaklar.

Det är också en präktig ram som Stadshuset fått genom sitt läge. "Stockholm är en sjöstad", är ett motto, som Östberg brukar hålla sina medhjälpare för ögonen, och som

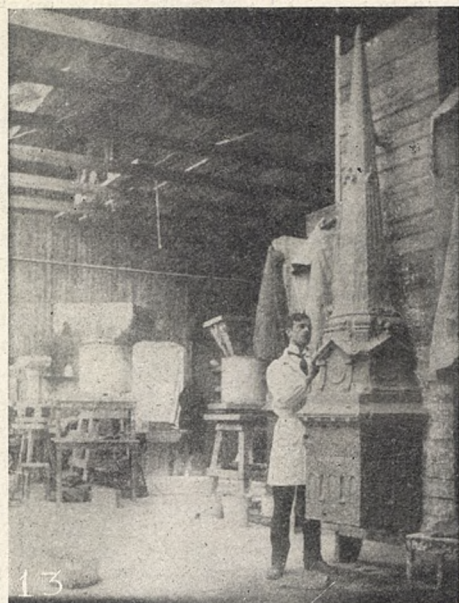

på en bred marmortrappa stiger man upp till Stadvåningen, vars dörrar ännu få vara slutna. Prins Eugen har börjat sina frescomålningar, annars har icke mycket arbete begynt däruppe. Men i Blå Hallen är det inte bara "frusen musik" som kommer att glädja stockholmarna, ty högt upp under taket skall med välvilliga donatorers hjälp den underbara orgeln låta höra sin röst vid de återkommande folkkonserterna i Hallen.

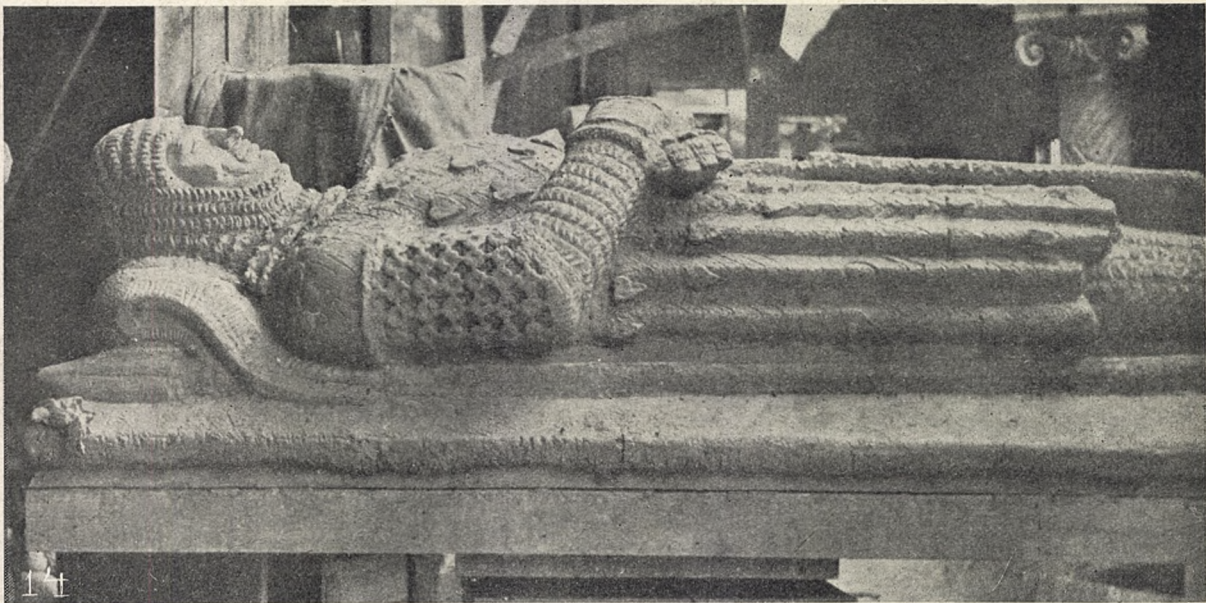
Till sommaren kommer ju som man torde erinra sig ämbetslokalerna kring Blå Hallen att tas i bruk. Även Bellmanskällaren kommer då att slå upp sina portar, en förresten ganska blygsam entré just i hörnet av Klara Bro. Där nere härskar Bellman, såsom han i dessa tider kan härska om han vore bland oss. Emellertid är rokokoidyllen genomförd.

9. Stadshuset och den nya Klara bro. 10. Södra portiken mot trädgården. 11. Stadshuset från Hantverkargatan. På hörnet drottning Kristina. 12. Bispen hotar laxfiskaren. Figurer i driven koppar för Måntornet.

13

14

stadigt har varit i betraktande vid byggnadens utarbetande. Genom närheten till Stockholms gamla centrum, läget vid målartrafikens utlopp samt vid entrén till Kungsholmen ligger Stadshuset utmärkt väl till för att bilda en knutpunkt i det moderna stadslivet, samtidigt som det är väl rotat i den gamla stadskulturen.

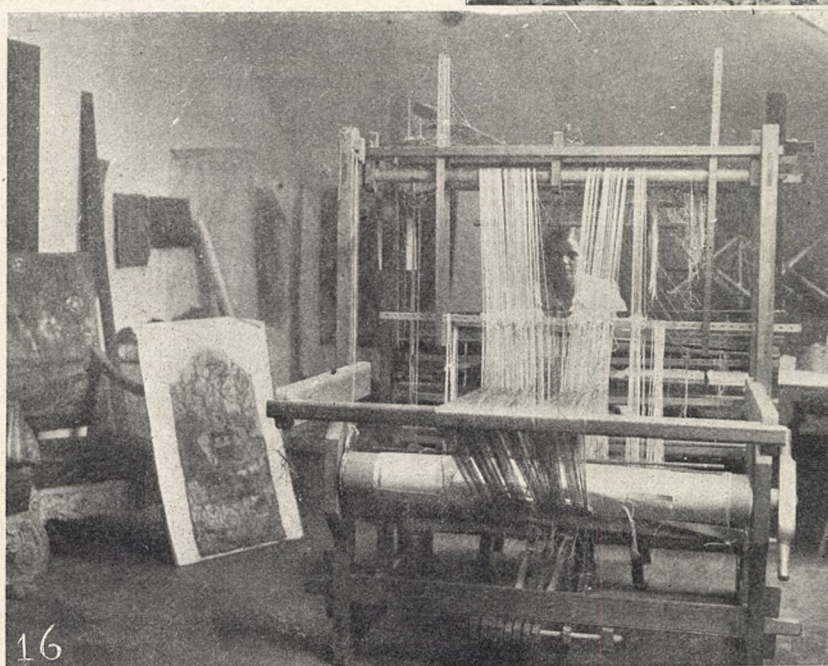
13. Interiör från modellverkstaden. 14. Modell med en del av Birger Jarlsmonumentet. 15. Portföljare vid norra valvet. Stockholm på 1500-talet (Detalj).

15

Det ligger något fantasieggande i att tänka sig Stadshusets invigning förlagd till själva 400-årsminnet av Gustav Vasas intåg i Stockholm, i tecknet av den ljushårige vasakonungen som red in genom stadsporten midsommardagen 1523 som begynnare av en ny tid. Den byggnad, som nu växer upp vid Mälarstranden och som skall bli Mälar-

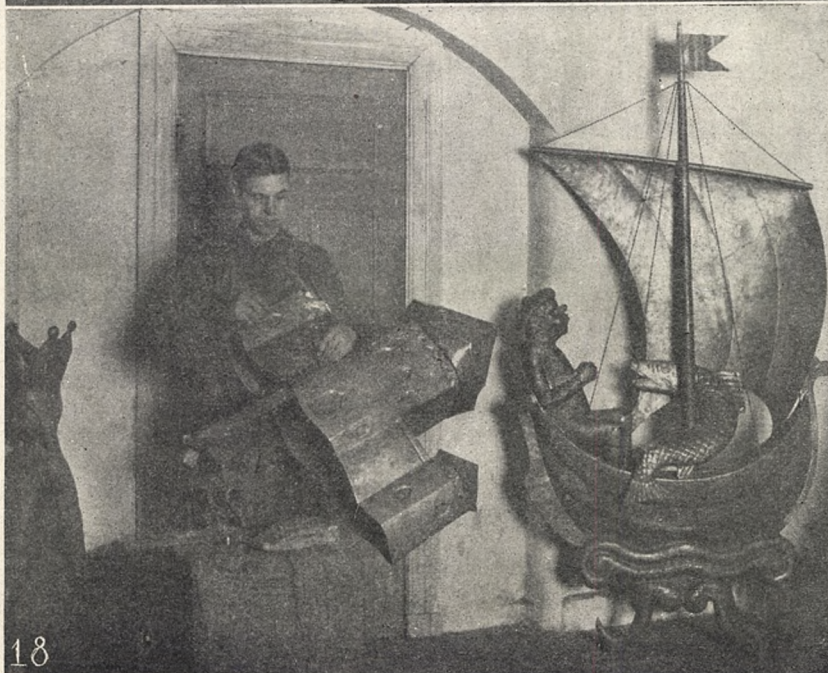
16. Tygproverna vävas. 17. Där konstsmidet hamras. 18. Koppardrivning. 19. Intarsiaarbete. Träinläggning för dörrar och väggpanel.

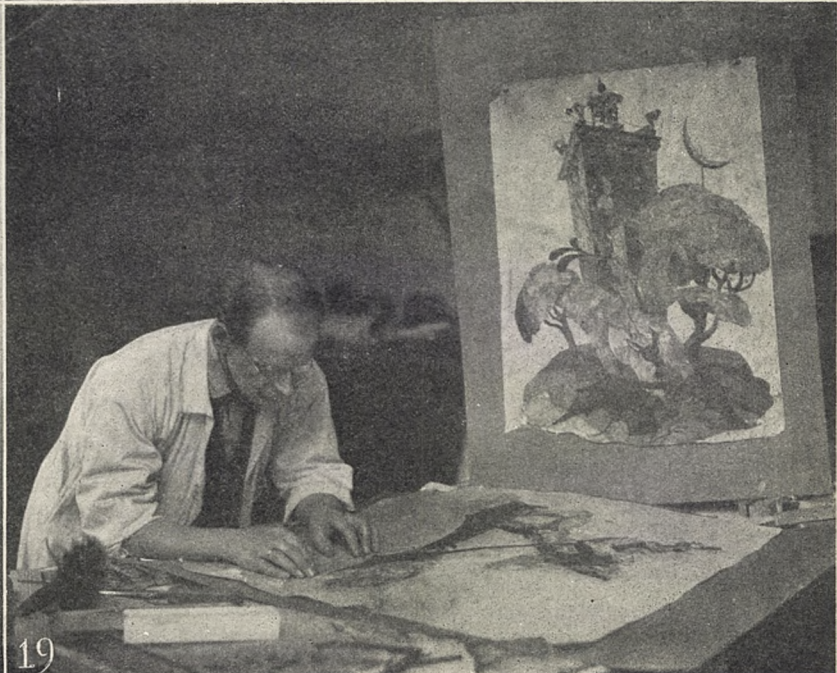
16

17

18

19

(Forts. fr. sid. 9.) skolns aula. Klöckan hade just slagit kvar- ten och doktorn kom uppför gången och gick upp i katedern. Han stod ett ögonblick och såg ut över publiken innan han började tala. Det var huvudsakligen det "fina folket", som kommit tillsammans, fruar och flickor i sälskinnskappor och skungarnityr med en och annan äldre herre som ett flärd- löst avbrott i den eleganta enformigheten. När doktorn hunnit till Dagnys bänk och hon mötte hans allvarsamma grå ögon, kände hon det som en fysisk beröring, som om han hade gripit tag i henne. —

Och så började han. Det var egentligen inte något märkvärdigt han hade att förkun- na. Hon hade nog hört alltsammans förut. Men det var som om det nu med ett kom henne in på livet. Hans röst var allvarlig och mörk men med en varm underström, som grep henne. Det var samhallets skuld och den enskildes skuld i nöden och lidandet runt omkring, som han talade om. Alla dessa tankar, allt detta ansvar hade hon skjutit un- dan till sin hjärnas skräpvrår. Nu dök det fram och stormade emot henne som en väl- bevärnad här i hans argument. Och så hans ton, som sade henne, hur mycket allt detta betydde för honom, att det var en livs- sak för honom att få dem alla med, att få henne med i kampen mot lidandet och syn- den. Och när han hade slutat, satt hon all- deles stilla med tårar i ögonen.

V.

Hon kunde inte sitta inne. Hon måste ut i solskenet och få sin själ luftad denna un- derbart vackra april-kväll. Hon gick genom gränderna mellan trädgårdsplanken och kom äntligen ut på kyrkogården. Här var det skönt och fridfullt. Här riskerade hon inte att möta någon. Påskliljekrukornas gull vag- gade i vinden. De gamla almträdens kronor avtecknade sig kala men ändå så levande mot havets gröna och himlens bleka blå. I kronorna visslade stararna och under träden stodo vårlökarna med de små gula kalkar- na hopslagna, som om de fröse. Förbi kyr- kogården strök landsvägen mot skogarna i norr, vit och dammig för första gången på året.

Dagny gick raskt fram och tillbaka i gång- arna. Det var ganska kyligt, nu då solen höll på att gå ned, och det hade också bör- jat blåsa. Hon lade händerna på ryggen och såg varken åt höger eller vänster. Det gick så bra att tänka då. Och hon hade verklig- en tvungits att tänka de sista veckorna. Det var så ofantligt mycket, som hon hade måst lägga om. Hennes lilla jag var inte längre tillvarons medelpunkt, kring vilken allt rörde sig. Hennes tycken, hennes nöjen, hennes drömmar — hur litet betydde de inte i själva verket. Hon var bara en liten del, en liten kugge i det stora maskineriet, en liten kugge som hitintills inte gjort sin tjänst, sin lilla gärning för att det hela skulle gå lättare. — I dag hade hon skrivit till Knut. Det hade varit svårt; hon hade börjat på det ena bre- vet efter det andra och sedan rivit sönder dem. Men äntligen hade det blivit färdigt. — Hon visste, att hennes brev skulle tillfoga honom smärta, men hon hoppades och trodde att han snart skulle komma över sorgen. Hon tackade honom för allt det fina, vackra, glada de hade haft tillsammans, för många ljusa lyckliga timmar, som de hade tillbragt i sitt luftiga drömslott. Hon

Fröken Ida Norrby.

Köksalmanackan och Hjälpredan under ny regim.

ETT BAND FRÅN LANGESEDAN FÖRE- nar Idun och fröken Ida Norrby, förestån- darinna för Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. De minnesgoda av våra läsare skola säkert erinra sig hennes namn från Iduns spalter under åren omkring 1900, då hon var redaktör för vår Köksalmanacka och Hjälpreda, alltså samma uppdrag som hon nu återtar efter en lång paus.

Det torde vara fullständigt överflödigt och skulle verka nästan löjligt att presentera frö- ken Ida Norrby för våra läsare. Hon repre- senterar Fackskolan i Uppsala och är känd över allt Sverige. Men det kanske borde framhållas, att det är icke många som satt sig in i, vilken banbrytande och grundlägg- ande verksamhet, som fröken Norrby utfört och allttjämt utövar. Huslig ekonomi var strängt taget ett okänt begrepp i vårt land före hennes tid och att Fackskolan numera är som ett fritt växande träd med många grenar åt olika håll är i mycket fröken Norrbys förtjänst.

Då man ser henne, och tänker på det jätte- arbete som utgår från denna lilla späda kvinna, retar man sig icke längre över det Schillerska ordet: "Was die Stille nicht wirkt, wirket die Rauschende nie", detta ord, som reaktionen mot allt kvinnoarbete utom hem- met förstått att skickligt begagna. Det är ett försåtligt ord, men det passar alldeles på pricken in på fröken Ida Norrby. Hon har så vitt det varit henne möjligt verkat i det tysta, tåligt, lugnt men alltid lyhörd för det nya, som kommit fram i tiden, och som hon tillämpat då hon insett, att det bar växt- kraft inom sig.

Vi äro övertygade om, att våra läsarinor med glädje skola förnya bekantskapen med fröken Ida Norrby i hennes egenskap av re- daktris för vår Köksalmanacka och Hjälp- reda.

**Dröj ej att förnya
prenumerationen
:- på IDUN! :-**

ville säga honom, att allt detta likväl måste vara slut. Hon skulle aldrig kunna bli hans hustru. Det fanns alltför stora olikheter i deras sätt att se på livet, och hennes kär- lek hade inte varit stark nog att lyfta hen- ne över dessa. Till sist ville hon än en gång säga honom tack och så: förlåt. — Så hade hon lagt tillsammans alla hans brev, guld- länken och briljantringen, tecknet på hennes hemliga lycka, och så fotografierna. Det var ett kort, som hon dock inte hade hjärta att lämna ifrån sig, det lilla profilkortet, som var taget enkom för henne. Det skulle hon behålla som ett minne. Och så hade hon förseglat det alltsammans och burit paketet på posten. Och nu gick hon här på kyrko- gården bland de hundra gravarna. Hon hade också begravt något denna dag. Drömmar- nas, svärmeriernas, den tidiga ungdomens ljusa och ansvarlösa tid var för alltid borta. Hon skulle ta sitt öde i sina egna händer. Hon såg ut mot den vita landsvägen, som gick bort mot den kalla kvällshimlen. Var gick hennes väg? Var låg hennes mål? Hon hade bruitt med det gamla; var fanns det nya? Hon kände sig som ett ensamt, vilse- kommet, frysende barn, och gråten steg hen- ne upp i halsen.

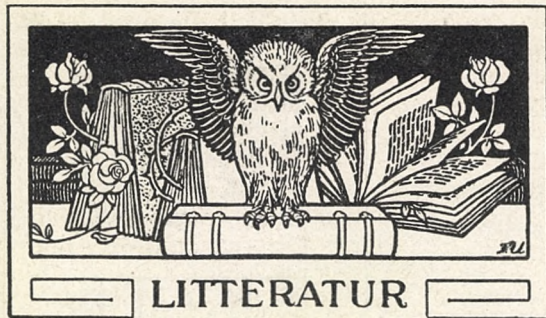
Hon sansade sig hastigt, ty hon hörde steg bakom sig. De kommo allt närmare och till slut gick någon vid sidan om hen- ne. Hon vände på huvudet, det var dok- torn. "God afton, fröken." Och så plöts- ligt med den varma allvarsamma rösten: "Kära lilla barn, är ni ledsen? Vad kan jag göra för er?" — En våg av glädje sköljde över henne. Hon öppnade munnen för att säga något, men inte ett ord kom över hen- nes läppar. Hon svalde och ville sedan för- söka igen, men han hejdade henne: "Vänta ett ögonblick. Hör på som en snäll flicka, vad jag nu vill säga er. Anar ni, förstår ni, hur mycket jag håller av er? Jag älskar ert lilla ljuva ansikte, er oro, er ofliffreds- ställdhet, de tusen slumrande möjligheterna inom er. Vill ni bli min? Vill ni låta mig ta hand om er? Jag vill ärligt säga er, att det inte är ett ljust och lätt liv, jag kan bjuda min hustru. Hon får inte bli en lyxvarelse, vars enda uppgift är att sitta i sitt mjuka bo och blomma mig till behag. Jag har tagit på mig ett arbete i livets tjänst, jag vill göra mitt till för att skapa en bättre och lyck- ligare mänsklighet och min hustru måste bli min hjälp. Jag har ett häftigt lynne och vill driva min vilja igenom, jag har stora for- dringar, som jag inte kan pruta av på. Och det blir nog bra liten tid över till nöjen och självbespeglning. Detta vill jag ha sagt. Men jag älskar er. Vill ni?"

Hon stod alldeles stilla. Han hade slutat tala, men hon hörde en annan röst, som fortsatte, en röst, som upprepade några gamla välkända ord, som alltid förut skrämt och stött henne tillbaka, men som nu fått en helt annan ton. "Jag skall låta dig utstå mycken vedermöda. Du skall föda dina barn med smärta, och din man skall råda över dig." Hon hörde sitt eget bultande hjärta, hon hörde den starka kvällsvinden i de gamla almarna. Hon såg plötsligt en väg, hon såg ett mål. Det var livet självt, som talade till henne genom denne store starke man. Det hårda krävande livet, kan- ske blottat på all den förfining och fjärlig- lätta glans, som hon förut drömt om, men dock det enda, som kunde uppfylla hennes längtan, det enda, som kunde ge hennes till- varo ett innehåll och ett mål.

Hon såg upp till den mörka gestalten mot den bleka kvällshimlen, hon mötte hans ögon, och i vitglödgad extas gled hennes lilla irriga väsen in på pliktens väg — och lyckans.

droffningens pärla är också i mycket en symbol för en ny tid. Den har ju också upp- stått under 4 års världskrig och hård tid mitt i brytningen mellan gammalt och nytt.

DAVID DAHL.

BARN- OCH UNGDOMSLITTERATUR.

Sagor.

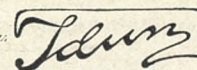
BLAND JULENS BARNBÖCKER INTAGA ETT par sagoverk från Svenska Andelsförlaget ett av de allra främsta rummen. Det är Balkansagor av Elias Grip, varianter på en del gamla folksagor, och Guldhjälmen, sagor av Einar Rosenborg. Böckernas värde ökas genom de originella, konstnärligt högtstående teckningarna av E. Forseth samt den smakfulla utstyrelsen. — För mindre barn torde emellertid teckningarna i Balkansagor vara bra svärbegripliga. Av moderna sagoförfattare ha Vilhalm Nordin och Alfred Smedberg givit ut var sin sagbok, Den nakna jungfrun och Hultaskogens gåtor. Den förra är en av de få, som ha verkliga, originella sagoidéer, men skada är, att de så ofta ej få mogna till, innan de taga gestalt.

Alfred Smedberg berättar vänligt och trohjärtat men företer ingen originalitet. En av hans sagor, Hur tuppen redde ut en lögnhärva verkar direkt Andersen-imitation.

Tomtar och troll, den bekanta julboken från Ahlén & Akerlunds förlag utgör en vacker volym och bjuder både på värdefullt innehåll och tilltalande illustrationer, de senare dock i besvärande nära anslutning till Bauers sätt att måla. — Lustigt och originellt har Elsa Ekman i en liten smakfullt utstyrd volym illustrerat H. C. Andersens saga Näktergalen. — Med oförställd glädje tar man del av innehållet i årets nya Sagovolym (Svensk läraretidnings förlag). När man jämför, vad som i dessa små böcker till billigt pris bjudes svenska barn, med en hel del dyrbart och omskrivet modernt goff på barnlitteraturens område, gripes man av verklig aktning för redaktionsarbetet. — Tripp, trapp, trull är en liten förträfflig sagosamling. Särskilt fäster man sig vid sagan om Prinsessan Härfager, som säkert kommer att roa barn i hög grad. — Kiplings Havets hjältar, utgör med sina skildringar från fisket vid Newfoundlandsbankarna en idealisk bredvidläsningsbok. — Hur mycken aktning inger ej denna skildring för ärligt arbete, och hur klart värdesätts ej här dagdriveri och snobberil! — Att låta nya generationer barn få stifta bekantskap med den odödlige Münchhausen är ett goff grepp, och H. Gyllanders framställning är lyckad, om man också skulle önskat texten mindre normaterad. — I "Esse Guldlock" (varför den "söta" titeln?) ger J. Blomquist en serie biografiska skildringar av svenska mäns och kvinnors liv i barndomen. Författaren berättar så livligt

Den bästa veckotidningen

är

Dess gedigna och omväxlande innehåll ger mångdubbel valuta för prenumerationspriset.

Prenumerera nu!

och konkret, att man tycker sig leva med i de olika livsödena — men varför denna pedagogiska pekpinne oupphörligt? Jag har svårt att förstå, att författaren ej själv skall inse det irriterande i att oupphörligt stöta på katedermaneret. — En öppen fråga blir, om detta sätt att ur författarnas biografier rycka loss de bästa och för barn mest smältbara godbitarna kan anses så pedagogiskt riktigt. Bör man verkligen ge barnen barndomsskildringen ensam för sig, innan de kunna förstå, ja innan de hört något av livsgärningen?

Flickböcker.

I fråga om de speciella flick- och pojkböckerna tillåter tidningens utrymme endast ett summariskt uppräknande av de förnämsta. Ledsamst nog stå de svenska flickböckerna, Flickornas julbok och Flickornas julkalender (Ahlén & Akerlund) Silverhjärtat av H. Svedenborg m. fl. betydligt lägre än översättningarna. Bland dessa märkas särskilt, utom den redan omnämnda Drömslottet av L. M. Montgomery en förtjusande bok av Ethel Turner, Capten Cub — med kriget som bakgrund — samt Pollyanna av E. Portes, Carolyn av Belmore Endicott. — Mindre flickor kunna ha rätt mycken glädje av Irene Borgenstiernas Sommarbarne, under det Signhild Edestrands Sommartid är skäligen obetydlig. Samma omdöme kan med stort skäl fällas om Lottitatti av H. Rosencrantz. —

Pojkböcker.

Julens bästa pojkbok — och så billig sedan! — är E. Lieberaths förträffliga pojkskildringar i Pojkarnas julbok (Ahlén & Akerlund). Samma förlag utsänder Pojkarnas julkalender (varför de irriterande likartade namnen?) samt ny upplaga av en präktig, välkänd pojkbok av H. Melander, Hårt bidevind. — De båda volymerna från Fritzeska scoutförlaget, I fejd med halvmånen, en scouts äventyr under första balkankriget och Odemarkens hemlighet, båda översatta av R. Melander ha ledsamt nog kommit mig så sent tillhanda, att jag endast hunnit bläddra igenom dem och uppäcka, att de se "roliga" ut. — En plats för sig intar Torparpojken av H. A. Foss. Den kan läsas med intresse av både stora och små, och är, oaktat sin brist på originalitet, ägnad att tilltala, då den genomströmmas av en varm och vacker livsuppfattning.

Äkta julstämning vilar det över Bengt Aurelius skilring av sitt barndomshem, Juli prästgården. Det bör kännas som en ren vederkvickelse för 1918 års krigstungda människor att för en stund få fira jul i "den gamla goda tiden" — såsom sådan kan ju nu även 1870-talet te sig för oss — "Juli prästgården" är en sådan bok som skall läsas högt av far eller mor.

Bland kalendrarnas mängd är det särskilt en, nämligen Husmoderns kalender, som på grund av sitt gedigna och intressanta innehåll, sina vackra illustrationer, bland vilka interiörerna från en del svenska hem ådraga sig mycken uppmärksamhet, samt sin smakfulla utstyrelse — märk papperskvaliten t. ex. — kraftigt bör framhållas i Iduns spalter.

MARIE LOUISE GAGNER.

HYLINS PARFYM I PULVER

"GLOIRE"

bör ej förväxlas med puder. Hylins parfym i pulver är nämligen koncentrerad parfym i pulverform framställd enligt af oss uppfunnet förfaringsätt. En ask af detta pulver innehåller mera koncentrerad parfym än en flaska flytande parfym till samma pris.

Hylins parfym i pulver möjliggör äfven i motsats till flvtande parfym en genomgående diskret parfymering af kläder, hud och hår. Allt kan parfymeras med "Gloire" parfym i pulver. Lämnar inga fläckar å ömtåliga väfnader.

"Gloire" parfym i pulver (odeur "La Couronne", Liljekonvalj och Syrén) utmärker sig för en utsökt fin och varaktig doft och är den eleganta världens parfym par préférence.

Till salu i alla parfymaffärer. Pris Kronor 3:— per ask.

Hylin & C:os Fabriks-Aktiebolag, Stockholm.

SYDSVENSKA KREDIT AKTIEBOLAGET,

Drottninggatan 4,

utfärdar resekreditiv, betalbara på de flesta europeiska och ulomeuropeiska bankplatser, ombesörjer telegrafremissor till in- och utlandet.

Fondavdelning. Notariatavdelning. Kassafack.

Fru Lindholms lungmedel

TUSSIN

— berömt och ansett —

Specifikt slemlösande. Pris 5 kr.

Fru HEDVIG LINDHOLM,
Upplandsgatan 68, Stockholm.
Rt. 102 19. 2-4 e. m. At. 115 29.

**Det bör ej vara
damerna obekant**

att man med Gooda-
Jästmjöl när det
bästa resultatet vid små-
bak.

Säljes i burkar à 15, 25
och 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

DEMOKRATISK - NATIONELL - SJÄLVSTÄNDIG

Sveriges mest spridda dagliga tidning.

NYHETSTIDNING AV FÖRSTA RANGEN

Egna korrespondenter i London;
Berlin, Paris, Köpenhamn, Kri-
stiania, Hälsingfors m. m.

Teater, konst- o. litteraturanmä-
lingar av framstående pennor.

Underhållande, lättläst och upp-
lysande text.

Frågoavdelningar angående dyrti-
den, folkförsäkringen, nya lagar
m. m.

Spännande följetonger av in- och
utländska författare.

PRENUMERATIONSPRIS

Huvudstadssuppl: Landsortssuppl:

1/4 år Kr. 35.—	Kr. 18.—	Innehållsrik söndagsbilaga med
2/4 > > 28.—	> 15.—	bidrag av framstående vetenskap-
1/3 > > 19.—	> 10.—	liga och litterära författare, il-
1/4 > > 9.50	> 5.—	lustrationer till dagskrönikan;
månad > 3.50	> 1.75	ungdomens spalt, pristävlingar
		m. m.

Stockholms-Tidningen är den billigaste
av de stora dagliga huvudstadstidningarna.

PRENUMERERA FÖRE JUL FÖR ÅR 1919.

Bondefred.

Dramatisk skiss i en akt.

Av GUSTAF ULLMAN.

Tiden: grevefjedens. Scenen: Herr Görans gård
på Hallands kust.

Uppträdande: Herr Enråde, borgherre.
Herr Tore, hans yngre broder.
Herr Göran, borgherre.
Gerda, hans dotter.
Gammel-Ante, Görans trotjänare.
En väpnad bonde.

Hallen, med bonader på murarna, väggfasta bänkar. — Framme till vänster ett bord; i hörnet ett snidat skåp. — Till höger välvad port utåt svalgång. — I fonden fönster och dörr ut till svalgång, varigenom ses havet i sommarsol. —

GERDA

(ensam; hämtar ur skåpet bägare av silver, ordnar dem på bordet, dröjer en stund i tankar, ser sig plötsligt orolig omkring, som sökande något; ropar åt höger.)

Ante! — Gammel-Ante!

ANTE

(in från höger, med fylld silverkanna).
Vad vill I mig?

GERDA

Jo — brevet, det, som du bringade mig i dag. Vet du, var jag kan ha lagt det?

ANTE

(godmodigt).

Hur skulle jag veta det? I har det väl vid barnen?

GERDA

(brydd).

Nej — ja, ställ kannan här. — Är vinet kylt? (känner med handen på kannan, nickar).

ANTE

(lyder; nickar igen; går).

(Hovslag och sporrars klirr nalkas hastigt utanför.)

GERDA

(lystrar; glatt).

Krist! — Det är han!

ANTES RÖST

(ute i gården).

Ja, herre! — — Ja — herr Göran väntas var stund.

GERDA

(ilar till dörren, förväntansfull).

ANTES RÖST

Här in, herre! — — Han tör snart vara hemma igen.

ENRÅDE

(in; i grå dräkt, utan prydnader; han är dystert men med fast uppsyn; aktningssjudande; — hälsar tyst).

GERDA

(viker skrämde).

ENRÅDE

(höviskt).

Ej så, jungfru Gerda! Jag ser, I är herr Görans dotter.

GERDA

(med ett lätt löje).

Ser I?

ENRÅDE

Och nog känner I mig — jag är Tores broder.

GERDA

Herr Enråde! — var välkommen!

ENRÅDE

Hav tack! — Hit kommer jag att söka er fader.

GERDA

Han är på jakt, långt ut på näset. Jag väntar så ivrigt — ty herr Tore — eller — ty Ante har sagt mig, att det är fara på färde i skogarna längs havet.

SINGER
HEMMETS SYMASKIN

GAFFELBITAR

finnas nu att tillgå i glasburkar med skruflöck samt 1/2 och 1/4 bleckburkar.

A.-B. Sveriges Förenade Konservfabriker

GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

NORMAS FRUKTGELEPULVER

C:a 35 gram gelépulver giver o:a 650 gram delikat Apelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärsgele. Finnes i alla välsorterade affärer.

AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK,
STOCKHOLM I.

Lyckade bakverk

Åstadkommas lättast med

Nornans Jästpulver

KOSTYMER

FÖR

GOSSAR

STORT URVAL

Modell "CARL JOHAN"

Blå el. Coulört sammet med vit sidenskjorta.

Paul U. Bergströms A.B.

74 Drottninggatan 74

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa,

GAHNS

TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredsställande resultat.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER

FÖRORDAS AV LÄKARE

vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.

SÄLJES ENDAST I APOTEK

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM

Receptfria PROFESSOR A. VESTERBERG.

FLÅTOR förfärdigas af Edert afkammade hår, för endast 6 kr. pr st. Förstklassigt arbete garanteras. **A. Johansson, Bonäs, Mora.**

Ett upprorsförsök i Indien.

Har kostat mycket blod.

BERLIN, tisdag (K. N.).

Allgemeiner Pressedienst erfar, att som svar på en interpellation i det engelska överhuset meddelats, att under oroligheterna i Kalkutta 55 personer dödats och omkring 400 sårats. I Bengalen hade ledaren för den upprorsiska rörelsen häktats.

Åter en av Anton Johanssons syner som börjar bli verklighet.

Läs Den egendomliga syn, i vilken Ant. J. fått skåda Indiens kommande stora uppror och frigörelse från England, samt de våldsamma inre oroligheter som hota England och dess övriga kolonier.

Läs Frankrikes kommande krig med Spanien. Sveriges krig med Ryssland och Frankrike. De stora sjukdomarna och den gränslösa nöd som hotar Europa.

INGEN sanningsforskande människa, som UPPMÄRKSAMT VILL FÖLJA TIDENS OCH VÄRLDSHANDELSENAS GANG FÅR UNDERLÅTA att skaffa sig dessa MÄRKLIGA SYNER om framtiden och folkens kommande öden inför vilka även våra styvaste vetenskapsmän måste böja sig.

VAR OCH EN, som oförvillat och ärligt vill läsa denne enkle mans märkliga uppenbarelser, vilka äro genomandade av en levande uppriktighet, och som vill aktgiva på tiden skall finna hurusom det otroliga blir sanning och hurusom den ena efter den andra av dessa syner börja gå sin uppfyllelse till mötes.

Rekv. och BIDRAG till dess vidsträcktaste spridning över hela vårt land.

INGEN person och INGET hem i hela Sverige får sakna denna århundradets märkligaste lilla bok på sin bokhylla. **BÄSTA GÅVA TILL JULEN.** Bök. eller A. Gustafssons Förlag, Stockholm.

ENRÅDE
(nickar, ofrivilligt leende).

GERDA
Min fader är visst jutarnes vän och kungen är honom ganska huld. Men — det lär visst icke alltid båta.

ENRÅDE
Nej — nej.

GERDA
Fiender äro städse att frukta, säger Tore, — säger Ante.

ENRÅDE
(mulnar åter).

GERDA
(vådande),
Och bönderna — ingen vet, vad de vilja: om ont eller gott. Väpnade äro de, det har jag sett från svalgången här. Och — ont är nog mest deras sinne.

ENRÅDE
(strävt),
Säger Tore även detta?
(häpen).

Tore — ? — Herre, det är Gammel-Ante, som — (förvirrad) — Jag vet ju intet. Min fader säger intet till mig. Nu kommer han visst! — Låt mig skänka i av vinet — ! Skall blott se, vem som red in på borggården nu. (ilar ut).

ENRÅDE
(för sig, djupt tankfull).
Ett barn — — liksom han! — (ser ut; finner i en fönsternisch Tores brev till Gerda, läser det).

TORES RÖST
(högljutt munter).
Bra, Ante! Sköt min fåle, du. Jag skall ta jungfru Gerda i vård. — Väntar hon mig — javisst. Och herr Göran — nå. Nu slipper hon vänta mera — för allan tid.

ENRÅDE
(gömmar brevet).
TORE
(in; i röd och blå dräkt; livlig).

ENRÅDE
(nickar kort).
TORE
Du här — före mig?
ENRÅDE
(betvingar sin inre oro). ..
Herr Göran är ute och jagar.

TORE
(ler).
Så glömmen han både oss och mera. — Du kunde då även ha hållit dig fjärran, en stund.

ENRÅDE
(bittert).
Var trygg! Mellan oss torde vägen bli lång — tids nog.

TORE
(går av och an).
Misstyck inte, att jag är glad! — Vad du säger, fattar jag inte. Jag — — har du sett jungfru Gerda?

ENRÅDE
Ja.
TORE
(strålar upp).
Då har du sett kustens fagreste blomma.

ENRÅDE
Kanske! — Stackars kust — och stackars blomma!

TORE
Åh, jag är glad, vad du än säger! Och det skall du vara, i dag. — Vet du, varför jag kommit för sent till min käresta? Jo, broder, den vägen från vår till herr Görans gård, alla de kvällar jag ridit den, så hade jag oro och längtan till följesvenner. (nästan blygt). Herr Göran hade ju hellre sett, att du, den älste och rikaste, sökt jungfruns hand. — Men nu, när även han givit med sig och kallat

MAN SOVER KUNGLIGT UNDER

Duntäcken

Svensson & Bourghardt

Enda specialfabrik i Norden

Rt. 20. Vnislöv Rt. 121.

För den nyfödde

Komplett utstyrel, stora praktiga plagg välsydt af alla bästa tyger. Pr kartong Extra elegant 12,50. Filtar 10 kr. Bärmantlar 6 kr. Fru Caspersson, Järntorgsgatan 3, Örebro.

— GAMMALT. —
Grekiskt skönhetsrecept, som blivit funnet. Sändes mot postförskott å kr. 1:50 från P. Hedblom, adr. Stråttjärna. Obs! Inga pomador.

Hålfotsinlägg,

bästa medel för alla, som lida af plattfot o. ömma fötter. Hösta kvalitet. Uppgif sked. r. Stort lager af alla sorters sjukvårdsartiklar. Katalog mot porto.

MAGASIN SPECIAL,
Afd. N. Västerlånggatan 66 - 8thlm.

Mångdubbelt

lönar sig en annons i
BLÅ BANDET,

organ för Sveriges Blåbandsförening med dess över 100000 medlemmar. Stor spridning bland den skötsamma och köpstarka delen av folket i bygderna Sverige runt.

Annonser emottagas av samtliga annonsbyråer och direkt av tidn: s annonskontor i Örebro.

I VARJE SVENSKT HEM bör finnas en svensk, solid, lättgående och beprövad

Gusquarna

Symaskin

SKÅNSKA DAGBLADET

med dess speciellt för damerna redigerade söndagsbilaga

HEMMET

bör ej saknas i något hem

Vaket — Lättläst — Självständigt intressant, mångsidigt innehåll

HEMMET bjuder varje vecka på omväxlande förströelseläsning, notiser om kvinnans politiska rösträtt, goda råd, tidsfördrif m. m.

Rikt illustrerat.

Tidningens storartade spridning

72,350 ex. dagligen

vittnar om dess goda innehåll.

Pris endast Kr. 3:25 i kvartalet.

Prenumerera genast!

STEINWAY
Ensomagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm

Söker Ni förbindelse med Värmland?
bör Ni annonsera uti Värmland-
äldsta och enda dagliga tidning
Nya Wermiands-Tidningen, Karlstad
Grundl. 1886. - Nuv. namn sedan 1860.

Uti SPARKOKARE

är brännort det förmånligaste brän-
slet, hvarför vi uppmana enhvar, som
är innehafvare af en dylik apparat,
att från oss rekvirera en hektoliter
som prof, då därigenom erhålles det
mest idealiska bränsle såväl i fråga
om prisbillighet som bekvämlighet.

Brännort lämpar sig dessutom till
spisar, galler och insatser i kakel-
ugnar, äfvensom till olika kaminer,
såsom Mikado, Viking m. fl. samt
värmeledningspannor o. dyl.

Förse Eder därför genast med **prima**
maskinpressad brännort från **Olaus**
Olssons kolimport aktiebolag. Tele
foner: Namnanrop »Olaus Olssons».

WOLTA
elektriska
resestrycklampor med-
packas först i kofferter
ELEKTRISKA
AKTIEBOLAGET
WOLTA
ULVSUNDA PR. STOCKHOLM
UTSTÄLLN. BIRGERJÄRSG. 21

A.B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG
Försälja
A.-B. A. G. Rållins
Pianon - Orglar

mig att komma till uppgörelse oss emellan — nu vill jag minnas forna färder, jag tyckte mig rida som triumfator. Och du vet, broder min, en triumfator färdas stolt och segerlagn.

ENRÅDE
(dystert).

Jag förstår det väl.

TORE

Ja, Enråde! — Men varför är icke Gerda mig till mötes, och skänker i åt oss en bågare, medan herr Göran — (går ivrigt mot den öppna sveldörren, spejande ut.)

ENRÅDE

Jungfrun har varit här och ville nog fylla bågarna, men blev visst skräm.

TORE
(vänder inåt).

Skräm? — Av vem?

ENRÅDE

Åh, ingen fara, ännu.

TORE

Gick hon ut från dig? — — Så kredensar väl jag — (går mot bordet, vill fatta kannan.)

ENRÅDE

(närmar sig; starkt).

Vänta med det! Törsten bränner också mig, men — annat bränner värre. Du — Tore!

TORE
(håjdad).

Enråde.

ENRÅDE

Du är icke så säll, som du vill synas.

TORE

Huru? — Jag fattar icke. — (undrande) — Du vill träta?

ENRÅDE

Ja, — med din lycka.

TORE
(häftigt).

Du? — Vet då, att den värjer jag med mitt stål, ty den bär en ädel jungfrus namn!

ENRÅDE

Otida född är den, om du med stål vill värja den mot stormarna.

TORE
(buttert).

Rår jag för, att du är ättens älske, och likväl icke tagit brud!

ENRÅDE
(skakar huvudet).

Ack, jag missunnar dig intet.

TORE
(rycker på axlarna).

Vet jag, hvad jag nu skall mena?

ENRÅDE

Finge jag endast säga dig det!

(Forts.).

REDAN

i dag bör Ni prenumerera på Idun, "de svenska hemmens egen tidning"! Ju förr Ni prenumererar, desto tidigare kommer Iduns intressanta Nyårsnummer 1919 Eder tillhandä. Verkställ därför prenumeration redan

I D A G!

Meddelande

till
prenumeranter å

"BARNGARDEROBEN"

På grund av att illustrationsmaterial och mönsterbilagor, som tryckas i Berlin, under nuvarande oroliga förhållande fördröjts under transporten, ha vi tyvärr ännu icke varit i stånd att utgiva något nummer under 1918 års sista kvartal. Vi hoppas emellertid att inom kort kunna hålla ärade prenumeranter skadeslösa för de uteblivna numren och våga utbedja oss godhetsfullt överseende för det ledsamma dröjsmålet.

IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

Olycksfall- och sjuk-
Skadestands-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.

Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

55 Kungsgatan Almedahls Försäljnings-Magasin, **55 Kungsgatan**

Kontoret 21 66. **GÖTEBORG.** Butiken 11 31.

<p>Damast- och Drälldukstyger. Lakanslärf. Percaler. Bolstervar. Handdukar. Mattgångar. Mangelduk. Badkaptyg. Vita o. kulörta Bomullstyger m. m.</p>	<p>Rikhaltigt urval av Linne- och Bomullsartiklar. Levererar fullständiga Linneuppsättningar för Hotell, Restaurationer, Sjukhus, Badhus, Ångbåtar och Privathem samt Brudtystylar.</p>	<p>Broderier. Spetsar. Färdigsydda damunderkläder, Dag- och nattskjortor, vita o. kulörta skjortor. m. m.</p>
--	--	---

Den mäktigt ökade tillslutning

inom alla parter och samhällslager, som **Nya Dagligt Allehanda** numera har att glädja sig åt, har tidningen strävat göra sig förljant av genom att bjuda sin stora läsekrets ett både med avseende på snabba nyheter och klagörande artiklar **ständigt förstklassigt innehåll.**

Tyvärr hava de mångdubblade framställningskostnaderna nödgat oss att liksom våra kolleger väsentligt höja prenumerationspriset, som för år 1919 utgör:

	För huvudstadsupplagan och kvällsupplagan:	För nationalupplagan:
Helår	Kr. 40: —	Kr. 20: —
Halvt år	„ 22: —	„ 11: —
Kvarlial	„ 11: 50	„ 6: —
Månad	„ 4: —	„ 2: 25

Kom ihåg, att knappast mindre spännande än den stora militära kraftmätningen varit bliver nu idéernas kamp under fredens och återuppbyggandets år 1919.

